

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 30. september 2022
Kontor: Formueretskontoret
Sagsbeh: Lars Møller Haase
Sagsnr.: 2017-704-0001
Dok.: 2387295

EVALUERING
af
lov nr. 618 af 8. juni 2016
om fremtidsfuldmagter
(fremtidsfuldmagtsordningen)

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
1.1. Ordningen i hovedtræk.....	4
1.2. Baggrunden for evalueringen	6
1.3. Sammenfatning	7
2. Statistiske oplysninger	8
2.1. Oprettede og ikraftsatte fremtidsfuldmagter	8
2.2. Anmodninger om oprettelse af papirbaserede fremtidsfuldmagter...	9
2.3. Anmodninger om ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter	10
2.4. Tilsynssager ved Familieretshuset	10
2.5. Afgørelser om ændring af ikraftsatte fremtidsfuldmagter	11
2.6. Afgørelser om ophør af en fremtidsfuldmagt.....	11
2.7. Klagesager over afgørelser om fremtidsfuldmagter.....	11
2.8. Ansøgninger om etablering af værgemål	12
3. Høring	13
3.1. Generelt.....	15
3.2. Information og vejledning.....	16
3.3. Oprettelse af en fremtidsfuldmagt.....	18
3.3.1. Generelt om oprettelsesprocessen	18
3.3.2. Antallet af fremtidsfuldmægtige	22
3.3.3. Sagsbehandlingstid i forbindelse med notarvedkendelse.....	23
3.4. Ikraftsættelse af fremtidsfuldmagt	23
3.4.1. Udarbejdelse af lægeerklæring.....	24
3.4.2. Familieretshusets behandling af anmodninger om ikraftsættelse	25
3.4.3. Sagsbehandlingstid i forbindelse med ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter	30
3.5. Anvendelse af fremtidsfuldmagt	31
3.5.1. Generelt	32

3.5.2. Anvendelsen af fremtidsfuldmagten i situationer, hvor der kræves digital signatur eller identifikation (samspillet med den digitale udvikling)	33
3.5.3. Forbuddet mod at fremtidsfuldmægtigen indgår aftaler med sig selv (selvkontrahering).....	33
3.5.4. Samspil med øvrig lovgivning	35
3.5.5. Øvrige erfaringer	36
3.6. Tilbagekaldelse, ændring og ophør af fremtidsfuldmagt	40
3.7. Klage til Civilstyrelsen.....	40
3.8. Samspillet med værgemålssager	43
3.9. Øvrige erfaringer	44
3.10. Myndighedernes erfaringer	44
4. Justitsministeriets overvejelser.....	49

1. Indledning

Den 1. september 2017 trådte lov nr. 618 af 8. juni 2016 om fremtidsfuldmagter i kraft. Hermed blev der – som et alternativ til en almindelig aftaleretlig fuldmagt og som et enkelt og privatretligt alternativ til det offentligt fastsatte værgemål – etableret et nyt retsinstitut: en fremtidsfuldmagt.

Formålet med at indføre fremtidsfuldmagtsordningen var at styrke retten til selvbestemmelse og gøre det muligt for borgerne at påvirke eget liv og fremtidige forhold på trods af sygdom eller andet tab af mental kapacitet. Ved at oprette en fremtidsfuldmagt kan borgerne få større indflydelse på, hvordan deres forhold skal varetages, hvis de på et tidspunkt ikke længere har evne til at varetage disse selv. Fremtidsfuldmagtsordningen giver således mulighed for, at personer, der f.eks. diagnosticeres med en demenssygdom, under betryggende former, og mens de pågældende er i stand til det, selv kan udpege den eller de personer, der på et senere tidspunkt eventuelt skal varetage de pågældendes interesser. Ordningen har dog et bredt sigte, og personer, der ikke aktuelt er syge, men som ønsker at sikre sig i tilfælde af senere sygdom eller f.eks. en ulykke, som medfører, at de pågældende midlertidigt eller varigt ikke kan varetage deres forhold, kan således også benytte ordningen.

Der er tale om en frivillig ordning og et tilbud om øget selvbestemmelse. Det er således op til den enkelte at beslutte, om vedkommende ønsker at benytte sig heraf.

Det centrale i fremtidsfuldmagtsordningen er, at der er tale om en formel og lovreguleret ordning. Det indebærer, at fremtidsfuldmægtigen over for omverdenen opnår en lovbestemt legitimation til at repræsentere fuldmagtsgiveren, hvilket sikrer tredjeparters tillid til fuldmagtsforholdet. Derved får fremtidsfuldmægtigen reel mulighed for at varetage fuldmagtsgiverens interesser som tilsigtet.

1.1. Ordningen i hovedtræk

Fremtidsfuldmagtsordningen består af en række elementer, som der er fastsat formelle regler om.

For det første er der fastsat regler om *oprettelsen* af en fremtidsfuldmagt, dvs. om *hvem* der kan oprette en fremtidsfuldmagt, og om *hvordan* en fremtidsfuldmagt gyldigt kan oprettes.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 3392 3340
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Således gælder der krav om fremtidsfuldmagtsgiverens alder og habilitet. Fuldmagtsgiveren skal være fyldt 18 år og være i stand til at handle fornuftsmæssigt.

Selve oprettelsesprocessen er detaljeret reguleret og består af to trin. Først skal fuldmagten registreres og underskrives digitalt i Fremtidsfuldmagtsregisteret. Dernæst skal den vedkendes for en notar. Herefter ligger fuldmagten som en ”sovende fuldmagt”, indtil der eventuelt på et senere tidspunkt bliver behov for at sætte den i kraft. Borgere, der er fritaget for kravet om at modtage digital post fra det offentlige, kan dog oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt. I sådanne tilfælde sker oprettelsen og vedkendelsen samtidig hos Familieretshuset (tidligere Statsforvaltningen) ved personligt fremmøde. Familieretshuset forestår i disse tilfælde den digitale registrering af fremtidsfuldmagten i Fremtidsfuldmagtsregistret.

For det andet er der fastsat regler om, hvad fremtidsfuldmagten kan *omfatte*. Som fremtidsfuldmagtsgiver kan man lade sig repræsentere i både økonomiske og personlige forhold, men man kan også bestemme, at fremtidsfuldmagten alene skal angå et bestemt eller flere bestemte forhold. I tråd med tanken om øget selvbestemmelse er det op til fuldmagtsgiveren i fuldmagten at bestemme, hvad fremtidsfuldmagten skal omfatte.

For det tredje er der fastsat regler om, hvem der kan være *fremtidsfuldmægtig*. Der kan udpeges en eller flere fremtidsfuldmægtige, herunder subsidiære fremtidsfuldmægtige, som kun træder i funktion, hvis den eller de primære fremtidsfuldmægtige bliver forhindret i at varetage opgaven. Der stilles krav til fremtidsfuldmægtigen(e)s alder og habilitet på det tidspunkt (de skal være myndige), hvor fremtidsfuldmagten sættes i kraft.

For det fjerde er der fastsat regler om *ikraftsættelse og offentliggørelse* af fremtidsfuldmagten. Fremtidsfuldmagten bliver først virksom, når den sættes i kraft ved en formel afgørelse, som træffes af Familieretshuset. Afgørelsen træffes på baggrund af en anmodning om ikraftsættelse, som indgives af enten fremtidsfuldmagtsgiveren eller fremtidsfuldmægtigen(e). Anmodningen skal som udgangspunkt vedlægges en lægeerklæring om, at fuldmagtsgiveren er kommet i den tilstand, som fremtidsfuldmagtens ikraftsættelse er betinget af. Når der træffes afgørelse om ikraftsættelse, bliver fremtidsfuldmagten tinglyst i Personbogen, som er offentligt tilgængelig online. Tredjeparter, f.eks. banker, vil herefter kunne få bekræftet fremtidsfuldmagtsforholdet og derved opnå sikkerhed for, at fremtidsfuldmægtigen er

legitimeret og berettiget til at repræsentere fuldmagtsgiveren og f.eks. indgå aftale på vegne af vedkommende.

For det femte er der fastsat regler om fremtidsfuldmægtigens *pligter og varretagelse af hvervet*. Efter ikraftsættelsen er fremtidsfuldmægtigen legitimeret til at repræsentere fremtidsfuldmagtsgiveren og kan f.eks. indgå aftaler på vegne af fuldmagtsgiveren. Fremtidsfuldmægtigen skal som udgangspunkt handle, som fuldmagtsgiveren selv ville have gjort. Fremtidsfuldmægtigen har pligt til at anvende fuldmagten i fremtidsfuldmagtsgiverens interesse og følge fuldmagtens anvisninger. Fremtidsfuldmægtigen skal desuden så vidt muligt inddrage fuldmagtsgiveren og dennes eventuelle ægtefælle eller samlever, før fuldmagten anvendes i vigtigere forhold. Fremtidsfuldmægtigen kan ikke på fremtidsfuldmagtsgiverens vegne indgå aftaler med sig selv.

For det sjette er der fastsat regler om *tilsyn* med fremtidsfuldmægtigen. Familieretshuset fører et ”hvilende tilsyn”. Det betyder, at hvis Familieretshuset ved henvendelse eller på anden måde bliver opmærksom på forhold, som må antages at stride mod fremtidsfuldmagtsgiverens interesser, kan Familieretshuset indlede en tilsynssag. Fremtidsfuldmagtsgiveren kan desuden bestemme i fremtidsfuldmagten, at der skal være et privat og mere aktivt tilsyn med fremtidsfuldmægtigen, og i den forbindelse kan fuldmagtsgiveren bestemme, hvem der skal forestå tilsynet, og tilsynets omfang og nærmere karakter.

For det syvende er der fastsat regler om *tilbagekaldelse, ændring og ophør* af en fremtidsfuldmagt. En fremtidsfuldmagt, der ikke er sat i kraft, kan frit ændres eller tilbagekaldes af fremtidsfuldmagtsgiveren. Efter ikraftsættelsen kan fremtidsfuldmagten kun ændres, hvis fuldmagtsgiveren er i stand til at forstå betydning heraf. Det er Familieretshuset, som har kompetence til at træffe afgørelse herom.

Endelig er der fastsat regler om *klage*. Familieretshusets afgørelser kan påklages til Civilstyrelsen.

1.2. Baggrunden for evalueringen

Med fremtidsfuldmagtsordningen blev der indført et nyt retsinstitut. I forbindelse med udformningen af lovforslaget blev der derfor lagt op til, at ordningen skulle evalueres efter at have været i kraft et stykke tid, sådan at det sikres, at ordningen lever op til sit formål. Således fremgår det af forarbej-

derne til loven, at Justitsministeriet vil udarbejde en evalueringsrapport om erfaringerne med ordningen, og at det vil blive tilstræbt at sende rapporten til Folketinget 5 år efter ordningens ikrafttræden, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 2.5.

Til brug for udarbejdelsen af evalueringen har ministeriet indhentet kvantitative oplysninger vedrørende udbredelsen og anvendelsen af ordningen fra de myndigheder, som administrerer ordningen (Domstolsstyrelsen (herunder Tinglysningssretten), Familieretshuset og Civilstyrelsen). Til brug for en bred høring om borgernes og andre interessenters erfaringer med ordningen er myndighederne desuden blevet bedt om input til konkrete temaer baseret på deres erfaringer som led i administrationen af ordningen. Den efterfølgende brede høring vedrørende ordningen har taget udgangspunkt i de identificerede temaer.

1.3. Sammenfatning

Det er Justitsministeriets opfattelse, at høringssvarene er udtryk for, at fremtidsfuldmagtsordningens interessenter generelt er tilfredse med ordningen. Justitsministeriet finder derfor overordnet, at ordningen lever op til sit formål.

De statistiske oplysninger viser, at ordningen i stigende grad bliver mere udbredt, og det er Justitsministeriets forventning, at udbredelsen vil fortsætte i de kommende år.

Høringssvarene indikerer dog, at der er behov for opfølgende tiltag på følgende områder:

- Vejledning og information om ordningen (pkt. 3.2).
- Justering af afgrænsningen af den persongruppe, som er undtaget fra kravet om obligatorisk anvendelse af digital selvbetjening, herunder ved oprettelse af fremtidsfuldmagt (pkt. 3.10).
- Delvis ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter (pkt. 3.4.2).
- Selvkontraheringsforbuddet (pkt. 3.5.3).

Der henvises til de anførte afsnit for en nærmere redegørelse for emnerne, ligesom der henvises til pkt. 4 for en uddybning af de opfølgende tiltag.

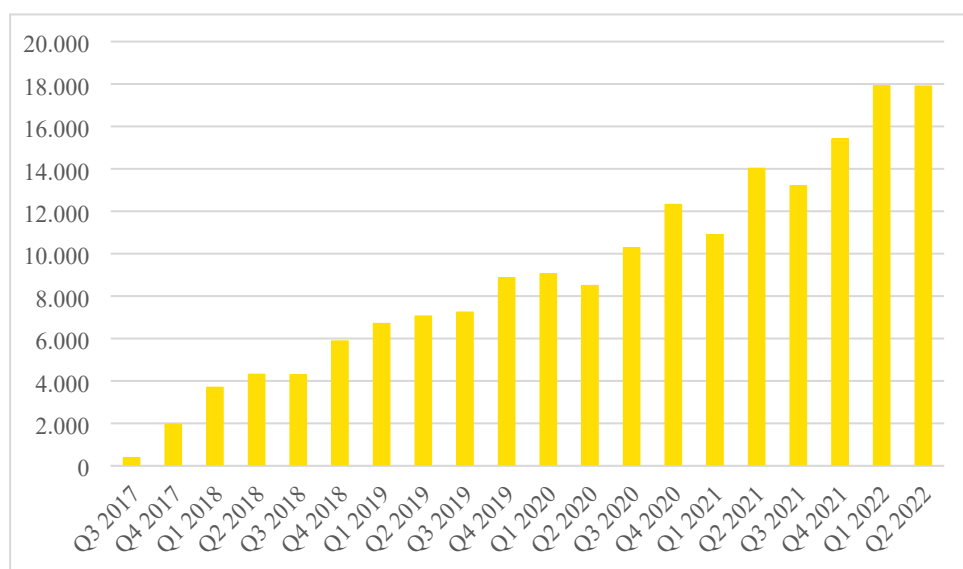
2. Statistiske oplysninger

Justitsministeriet har til brug for evalueringen indhentet statistiske oplysninger fra de myndigheder, som administrerer ordningen. Det drejer sig om Tinglysningsretten og Domstolsstyrelsen vedrørende oprettelsesprocessen (oprettelse i tinglysningsystemet og efterfølgende vedkendelse for notar), Familieretshuset, som står for oprettelse af papirbaserede fremtidsfuldmagter og behandler sager om bl.a. ikraftsættelse, og Civilstyrelsen, som behandler klager over Familieretshusets afgørelser.

Oplysningerne i de følgende afsnit omfatter perioden fra lovens ikrafttrædelse den 1. september 2017 (3. kvartal 2017) til og med fjerde kvartal 2021. Der er indhentet oplysninger fra 2022 i det omfang, det har været muligt for de enkelte myndigheder at fremlægge disse.

2.1. Oprettede og ikraftsatte fremtidsfuldmagter

Diagrammet nedenfor viser udviklingen i antallet af oprettede fremtidsfuldmagter. Tallene omfatter fremtidsfuldmagter, som er oprettet og underskrevet digitalt og efterfølgende vedkendt for en notar, samt papirbaserede fremtidsfuldmagter, der er oprettet og vedkendt ved fysisk fremmøde i Familieretshuset og efterfølgende registreret af Familieretshuset i Fremtidsfuldmagtsregistret.

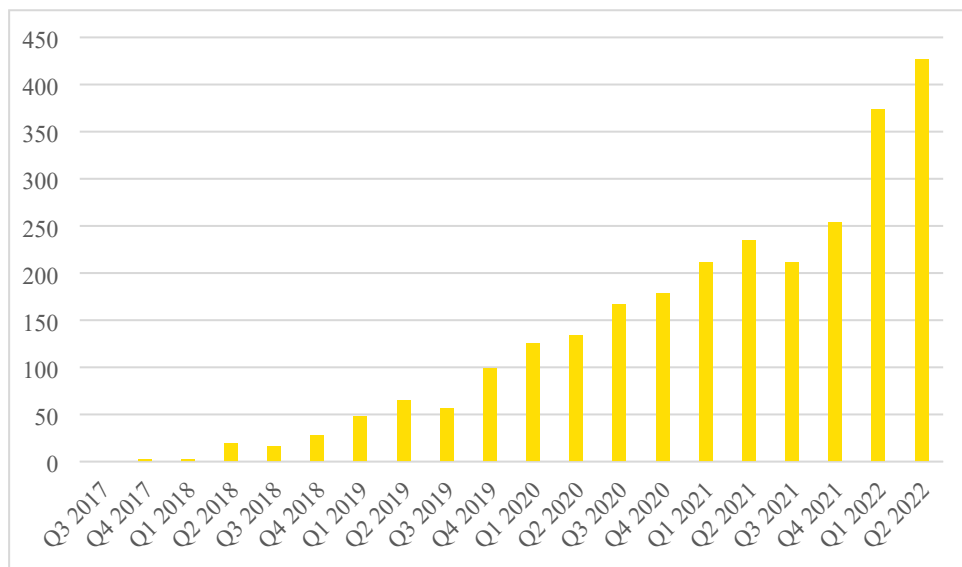

Kilde: Domstolsstyrelsen.

Der er oprettet i alt 180.035 fremtidsfuldmagter i perioden fra lovens ikrafttræden til og med 2. kvartal 2022. Det bemærkes, at tallet omfatter både oprettelse af en ny fremtidsfuldmagt og ændring af en allerede oprettet fremtidsfuldmagt. Der kan desuden være fremtidsfuldmagter, som efterfølgende

er tilbagekaldt eller på anden måde ophørt, f.eks. fordi fremtidsfuldmagts-giveren er afgået ved døden.

Diagrammet nedenfor viser udviklingen i antallet af ikraftsatte fremtidsfuld-magter. Tallene omfatter fremtidsfuldmagter, der er sat i kraft af Familie-retshuset og herefter gjort offentligt tilgængelige ved tinglysning i Person-bogen.

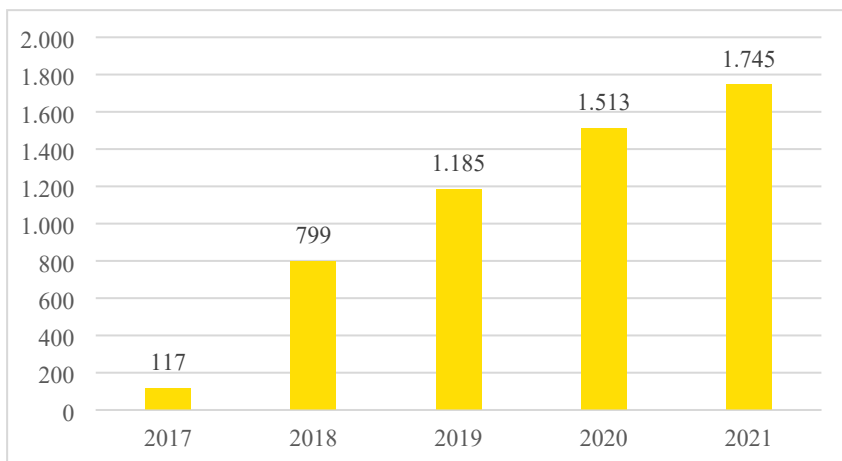

Kilde: Domstolsstyrelsen.

I perioden fra lovens ikrafttræden og til og med 2. kvartal 2022 er i alt 2.659 fremtidsfuldmagter sat i kraft.

2.2. Anmodninger om oprettelse af papirbaserede fremtidsfuldmagter

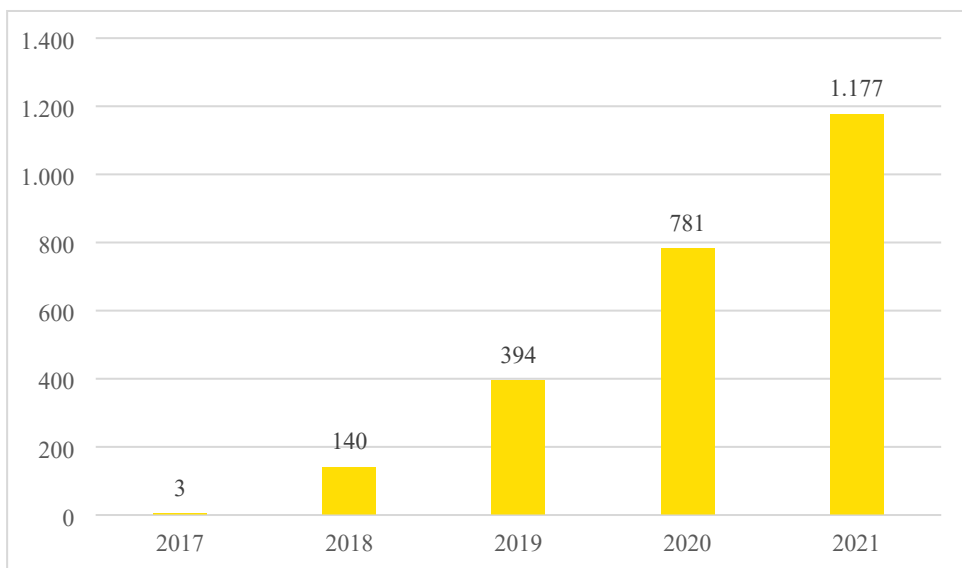
Diagrammet nedenfor viser udviklingen i antallet af anmodninger om opret-telse af papirbaserede fremtidsfuldmagter, som Familieretshuset årligt har modtaget. Da der er tale om antallet af anmodninger, er tallene således ikke ensbetydende med, at der oprettet et tilsvarende antal papirbaserede frem-tidsfuldmagter. Det samlede antal oprettelser af papirbaserede fremtidsfuld-magter er altså reelt lavere.

Kilde: Familieretshuset.

2.3. Anmodninger om ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter

Diagrammet nedenfor viser udviklingen i antallet af anmodninger, som Familieretshuset årligt har modtaget, om ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter. Tallene omfatter antallet af afgørelser om ikraftsættelse, som Familieretshuset har truffet, og indeholder således også afgørelser om afvisning og delvise ikraftsættelser.

Kilde: Familieretshuset.

Tallene viser, at der i takt med, at ordningen er i kraft og virker over tid, sættes stadig flere fremtidsfuldmagter i kraft.

2.4. Tilsynssager ved Familieretshuset

Tabellen nedenfor viser udviklingen i antallet af tilsynssager ved Familieretshuset, dvs. sager hvor Familieretshuset har modtaget en henvendelse el-

ler i øvrigt er blevet opmærksom på forhold, som har givet anledning til at indlede en tilsynssag. Sagerne er dateret efter afgørelsesdato.

2017	2018	2019	2020	2021	I alt
0	0	3	2	7	12

Kilde: Familieretshuset.

Udfaldet af de 12 tilsynssager er som følgende: 1 sag blev afsluttet ved, at klager tilbagekaldte sin klage. 2 sager blev afsluttet ved, at fremtidsfuldmagtsgiver afgik ved døden. 9 sager blev afsluttet ved, at Familieretshuset ikke fandt grundlag for at foretage sig yderligere i anledning af klagen.

Der har således ikke været sager, hvor Familieretshuset som led i en tilsynssag har fundet det nødvendigt at sætte en fremtidsfuldmagt ud af kraft i forhold til en konkret fremtidsfuldmægtig.

2.5. Afgørelser om ændring af ikraftsatte fremtidsfuldmagter

Familieretshuset har ikke truffet afgørelse om ændring af en fremtidsfuldmagt, efter at den er sat i kraft.

2.6. Afgørelser om ophør af en fremtidsfuldmagt

Familieretshuset har alene truffet to afgørelser om ophør af en fremtidsfuldmagt efter ikraftsættelsen. I det ene tilfælde blev fremtidsfuldmagten ophævet, mens det i det andet tilfælde blev vurderet, at fremtidsfuldmagtsgiveren ikke var habil til at bringe fremtidsfuldmagten til ophør.

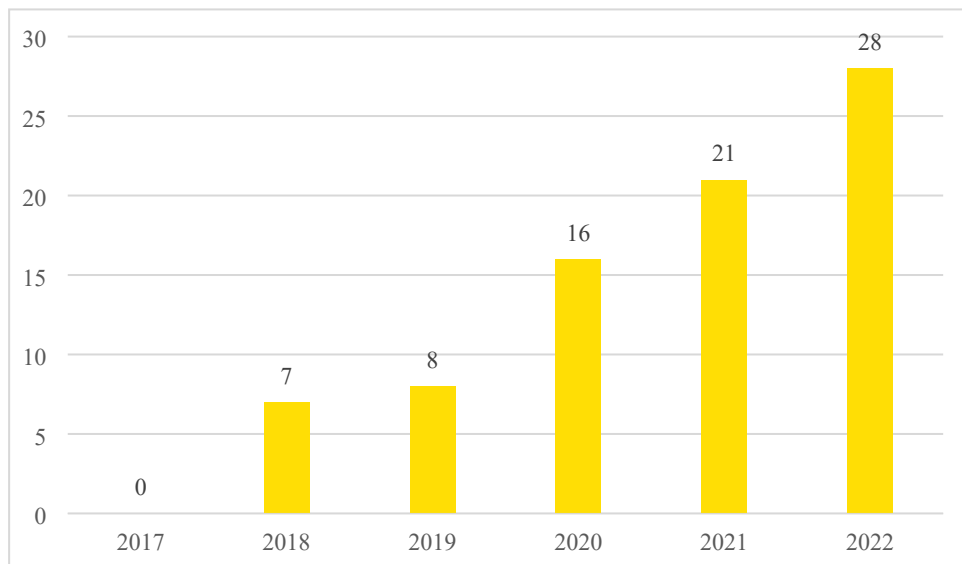
2.7. Klagesager over afgørelser om fremtidsfuldmagter

Diagrammet nedenfor viser antallet af klager til Civilstyrelsen over Familieretshusets afgørelser. Diagrammet omfatter både afgørelser, hvorefter en fremtidsfuldmagt er sat i kraft, og afgørelser, hvorefter en fremtidsfuldmagt ikke er sat i kraft. Der er i alt modtaget 80 klagesager i perioden fra den 1. september 2017 til den 7. september 2022.

De 80 sager fordeler sig på følgende emner:

- 4 sager vedrører betingelserne for oprettelse af papirbaseret fremtidsfuldmagt
- 17 sager vedrører betingelserne for ikraftsættelse (lovens § 7, stk. 1)
- 17 sager vedrører betænkelighed ved ikraftsættelse (lovens § 7, stk. 3, 1. pkt.)

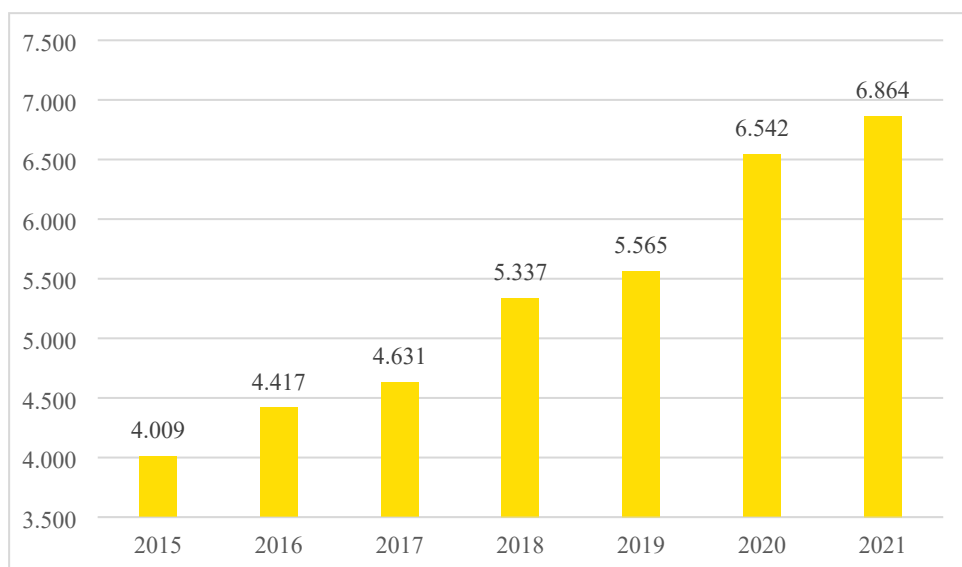
- 23 sager vedrører betænkelighed ved en bestemt del af fremtidsfuldmagten (lovens § 7, stk. 3, 2. pkt.)
- 1 sag vedrører betænkelighed ved en fremtidsfuldmægtig (lovens § 7, stk. 3, 2. pkt.)
- 4 sager vedrører klageberettigelse eller -frist
- 14 sager vedrører øvrige spørgsmål

Kilde: Civilstyrelsen.

2.8. Ansøgninger om etablering af værgemål

Fremtidsfuldmagsordningen er tænkt som et enkelt og privatretligt alternativ til bl.a. værgemål. Justitsministeriet har derfor fundet det relevant at undersøge, om ordningens indførelse har haft en effekt på antallet af iværksatte værgemål. Diagrammet nedenfor viser antallet af indkomne ansøgninger om etablering af værgemål, som Familieretshuset har modtaget i perioden 2017-2021. Tallene omfatter samtlige ansøgninger, dvs. både sager, hvor der er iværksat værgemål, og sager, hvor der ikke er iværksat værgemål.

Kilde: Familieretshuset.

Tabellen viser, at der er sket en stigning i antallet af ansøgninger om etablering af værgemål. Det kan indikere, at indførelsen af fremtidsfuldmagtsordningen endnu ikke har haft en betydning for udviklingen i antallet af værgemålssager. Det er dog Justitsministeriets opfattelse, at det er for tidligt at konkludere noget om fremtidsfuldmagtsordningens betydning for udviklingen på værgemålsområdet, ligesom der knytter sig en række usikkerheder til konklusion på baggrund af tallene. Justitsministeriet vil således fortsat følge udviklingen på dette område.

3. Høring

Justitsministeriet har til brug for evalueringen iværksat en høring med henblik på at afdække relevante myndigheders og organisationers erfaringer med fremtidsfuldmagtsordningen. Høringen har været baseret på konkrete høringstemaer, som er identificeret ved, at Justitsministeriet i forbindelse med indhentelsen af de statistiske oplysninger, jf. pkt. 2 ovenfor, bad de myndigheder, som administrerer ordningen (Domstolsstyrelsen, Tinglysningssretten, Familieretshuset og Civilstyrelsen) samt Digitaliseringsstyrelsen om input til relevante høringstemaer. Høringsparterne er i øvrigt blevet opfordret til at oplyse samtlige af deres erfaringer med ordningen.

Følgende myndigheder og organisationer har modtaget høringen, som i øvrigt sideløbende har været tilgængelig på høringsportalen.dk:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Byretterne, Advokatrådet (Advokatsamfundet), Alzheimerforeningen, Andelsboligforeningens fællesrepræsentation ABF, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Copen-

hagen Business School, Juridisk Institut, Dansk Ejendomsmæglerforening, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Kredit Råd, Dansk Revisorforening, Danske Advokater, Danske Boligadvokater, Danske Familieadvokater, Danske Regioner, Danske Ældreråd, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Ejendomsforeningen Danmark, Ejendomsmæglernes Landsorganisation, Finans Danmark, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet Tænk, Forbrugerklagenævnet, Foreningen af Speciallæger, Foreningen Danske Revisorer, Foreningen af Faste Værger i Danmark, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Forsikring & Pension, FSR-danske revisorer, Hjernesagen, Hjerneskadeforeningen, Investeringsforeningsrådet, Kommunernes Landsforening (KL), Københavns Universitet, Det Juridiske Fakultet, Lægeforeningen, Parkinsonforeningen, Pengeinstitutankenævnet, Praktiserende Lægers Organisation, Realkreditankenævnet, Retslægerådet, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne, Syddansk Universitet, Juridisk Institut, Udbetaling Danmark, Ældre Sagen, Aalborg Universitet, Juridisk Institut, Aarhus Universitet, Juridisk Institut.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Advokatrådet (Advokatsamfundet), Alzheimerforeningen, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater, Danske Familieretsadvokater, Danske Regioner, Danske Ældreråd, Forbrugerrådet Tænk, Forsikring & Pension, Hjernesagen, KL, Lægeforeningen og Ældre Sagen.

I pkt. 3.1-3.10 nedenfor gennemgås hovedpunkterne i de modtagne høringssvar. Justitsministeriets bemærkninger hertil fremgår i *kursiv*.

Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater og Danske Familieadvokater har afgivet et fælles høringssvar, som i det følgende benævnes ”Danske Advokater m.fl.”.

Bemærkninger af generel politisk karakter samt forslag og bemærkninger, der ikke vedrører selve fremtidsfuldmagtsordningen, indgår ikke i evalueringen.

3.1. Generelt

Østre Landsret, Vestre Landsret, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Forbrugerrådet Tænk og Forsikring & Pension har ikke bemærkninger til fremtidsfuldmagtsordningen.

Alzheimerforeningen finder, at fremtidsfuldmagter kan være et enkelt, privatretligt alternativ til værgemål. Foreningen finder dog, at der pt. i praksis er for mange problemer forbundet med ordningen, til at den samlet set lever op til det formål. I den forbindelse peger foreningen på, at hver fjerde samtale på foreningens telefonrådgivning omhandler ordningen. En analyse af mere end 30.000 samtaler på foreningens telefonrådgivning viser, at henvendelser om fremtidsfuldmagtsordningen primært vedrører digitale forhold, generel information om ordningen eller problemstillinger relateret til plejehjem.

Danske Advokater m.fl. bifalder overordnet fremtidsfuldmagtsordningen. Foreningerne er enige i, at der er behov for regulering af området, samt at fremtidsfuldmagten er et relevant og hensigtsmæssigt alternativ til værgemål. Foreningerne mener dog, at ordningen begrænser fremtidsfuldmagtsgiverens aftalefrihed uhensigtsmæssigt og peger i den forbindelse på selvkontraheringsforbuddet (forbuddet mod at en fremtidsfuldmægtig indgår aftaler med sig selv) i lovens § 13.

Danske Regioner bemærker, at sygehusene ikke har den store konkrete erfaring med fremtidsfuldmagtsordningen. Den erfaring, sygehusene har, omfatter primært rådgivning og vejledning til patienter og pårørende vedrørende ordningen.

Hjernesagen er stor tilhænger af, at borgerne kan få større indflydelse på, hvordan deres forhold skal varetages, hvis de på et tidspunkt ikke længere har evnen til at varetage egne forhold. Det er en styrkelse af selvbestemmelseretten, at borgerne har fået mulighed for selv at pege på, hvem der skal repræsentere dem og varetage deres forhold, når de ikke selv kan.

KL anfører, at kommunerne generelt er glade for, at borgerne har mulighed for selv at tage stilling til, hvem der skal varetage deres interesser, når de ikke længere selv kan, og oplever også tilfredshed hos borgerne.

Lægeforeningen, Danske Ældreråd og Ældre Sagen har alene afgivet bemærkninger til bestemte høringstemaer.

Justitsministeriet har noteret sig høringsparternes generelt positive tilkendegivelser og tager dem som udtryk for, at der er behov for en fremtidsfuldmagtsordning, og at ordningen har fundet bredt fodfæste og overordnet set fungerer efter hensigten.

3.2. Information og vejledning

Alzheimerforeningen finder, at der er behov for en større og målrettet informationsindsats om ordningen.

Danske Regioner anfører, at en neurologisk afdeling i en region har været med til at udarbejde en video til patienter og pårørende med mistanke om demens, hvori der gøres opmærksom på fremtidsfuldmagtsordningen.

Hjernesagen finder, at alt for få mennesker har kendskab til fremtidsfuldmagtsordningen, og at der derfor er behov for oplysning af befolkningen, bl.a. gennem undervisning i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne samt gennem banker, forsikringsselskaber og kommuner. Foreningen peger på, at der er usikkerhed om forskellen på en fremtidsfuldmagt og en generalfuldmagt.

Danske Advokater m.fl. og **Danske Ældreråd** finder, at der generelt er behov for en offentliggørelse af Familieretshusets praksis på området, så der kan tages højde for praksis ved udformningen af en fremtidsfuldmagt.

Justitsministeriet noterer sig, at flere høringsparter peger på, at der er behov for en målrettet indsats for at udbrede kendskabet til ordningen samt sikre information om ordningens specifikke indhold.

Justitsministeriet er enig i, at tilstrækkelig information og vejledning er afgørende for, at fremtidsfuldmagtsordningen bliver udbredt som tilsigtet og anvendt i overensstemmelse med sit formål. Justitsministeriet har løbende haft fokus herpå og udarbejdede således i forbindelse med ordningens ikraftsættelse en vejledning om ordningen, som bl.a. indeholder skabeloner til udformning af en fremtidsfuldmagt. Vejledningen er bl.a. tilgængelig på borger.dk.

Der er desuden udarbejdet en vejledning til den digitale oprettelse af en fremtidsfuldmagt på tinglysning.dk. Digitaliseringsstyrelsen og Justitsministeriet har endvidere i samarbejde oprettet en side om fremtidsfuldmagts-

ordningen på borger.dk, som løbende opdateres, bl.a. på baggrund af brugererfaringer. Justitsministeriet er i øvrigt i løbende dialog med de ansvarlige myndigheder for at sikre, at informationen om ordningen er let tilgængelig og opdateret.

Familieretshuset varetager sagsbehandlingen på området, herunder sager om ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter, og har således med den praktiske anvendelse af ordningen at gøre. Borgerne, der anvender ordningen, kommer derfor typisk i kontakt med Familieretshuset, og Justitsministeriet har derfor indhentet et bidrag fra Familieretshuset vedrørende den konkrete vejledning af borgere:

”Familieretshuset kan bekræfte, at en betydelig del af den telefoniske betjening af borgere i Familieretshuset vedrører fremtidsfuldmagter. En del af disse henvendelser vedrører forhold, som Familieretshuset som myndighed ikke kan eller skal være behjælpelig med at oplyse om, herunder konkrete forslag til det nærmere indhold af en konkret fremtidsfuldmagt, formuleringen heraf, fortolkning og rækkevidden af indholdet af en oprettet fremtidsfuldmagt, praktiske spørgsmål vedrørende Fremtidsfuldmagtsregistrets funktionalitet mv. Henvendelsen kommer fra såvel borgere, pårørende, myndighedspersoner som advokater.

Familieretshuset er ikke bekendt med baggrunden for disse henvendelser, herunder om det skyldes ukendskab til ordningen hos andre relevante instanser. Imidlertid er det erfaringen fra opkaldene, at spørgeren inden opkaldet ofte ikke har forsøgt at tilegne sig den viden, som fremgår af bl.a. Justitsministeriets vejledningsmateriale og Civilstyrelsens og Familieretshusets hjemmesider.”

Justitsministeriet vil fortsat have fokus på vejledning og information på området. Derudover vil ministeriet indlede en dialog med relevante myndigheder og interessenter om, hvordan information og vejledning kan målrettes, så kendskabet til ordningen styrkes.

I forhold til det anførte ønske om offentliggørelse af praksis vedrørende afgørelser om fremtidsfuldmagter, kan Justitsministeriet oplyse, at Civilstyrelsen som klageinstans for Familieretshusets afgørelser på området har offentliggjort 14 afgørelser, som er tilgængelige på Retsinformation. Civilstyrelsen vil løbende offentliggøre afgørelser på Retsinformation.

3.3. Oprettelse af en fremtidsfuldmagt

Det følger af § 1 i lov om fremtidsfuldmagter, at den, der er fyldt 18 år og i stand til at handle fornuftsmæssigt, kan oprette en fremtidsfuldmagt. Det betyder, at fremtidsfuldmagtsgiveren skal være i stand til at forstå konsekvenserne af det. Man kan f.eks. ikke oprette en fremtidsfuldmagt, hvis man er under værgemål.

Fremtidsfuldmagten kan gives til en eller flere fremtidsfuldmægtige med henblik på at varetage fuldmagtsgiverens økonomiske og/eller personlige forhold, jf. lovens § 2, stk. 1. Fuldmagten kan også afgrænses til at angå et bestemt eller flere bestemte forhold.

Fremtidsfuldmagten skal efter lovens § 3, stk. 1, oprettes i Fremtidsfuldmagtsregisteret gennem anvendelse af den digitale selvbetjening på tinglysning.dk. Fuldmagten skal efterfølgende vedkendes for en notar for at være oprettet gyldigt. Notarvedkendelsen skal ske inden 6 måneder fra fuldmagtens oprettelse. Borgere, der er fritaget for kravet om at modtage digital post fra det offentlige, kan dog oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt, jf. § 3 i bekendtgørelse nr. 1018 af 23. august 2017 om fremtidsfuldmagter (herefter ”bekendtgørelsen”). Oprettelsen og vedkendelsen af papirbaserede fremtidsfuldmagter foregår samtidig ved fysisk fremmøde hos Familieretshuset.

3.3.1. Generelt om oprettelsesprocessen

Advokatrådet bemærker, at oprettelsen i det digitale fremtidsfuldmagtsregister fungerer hensigtsmæssigt. Det er betryggende, at det er muligt – udover at indsætte fremtidsfuldmagten som digital tekst – at uploade et af fuldmagtsgiveren underskrevet (med kuglepen) eksemplar af fremtidsfuldmagten. Vedkendelse for notaren er den retssikkerhed, der er for, at det er fuldmagtsgiver, som har vedstået indholdet af fremtidsfuldmagten.

Danske Advokater m.fl. finder det hensigtsmæssigt at give mulighed for at uploade bilag ved oprettelsen af fremtidsfuldmagter i Fremtidsfuldmagtsregisteret, ligesom der bør være mulighed for at oprette en gensidig fremtidsfuldmagt.

Justitsministeriet har noteret sig de positive tilkendegivelser.

Justitsministeriet bemærker, at oprettelsen i Fremtidsfuldmagtsregisteret sker i to trin. Først udfyldes fremtidsfuldmagten med angivelse af en række stamoplysninger om fuldmagtsgiver og fuldmægtige samt indhold. Derefter

underskrives fremtidsfuldmagten ved anvendelse af digital signatur. I den forbindelse kan der uploades bilag, hvis man f.eks. har udformet fremtidsfuldmagten i et særskilt dokument. Vejledning om oprettelsen i Fremtidsfuldmagsregisteret fremgår af den tekniske vejledning på tinglysning.dk.

For så vidt angår det anførte om oprettelse af en gensidig fremtidsfuldmagt bemærker Justitsministeriet, at en fremtidsfuldmagt er et personligt dokument, hvorved én person (fremtidsfuldmagtsgiveren) giver en eller flere konkrete fuldmægtige adgang til at handle for sig. Habilitetskrav ved oprettelsen stilles således til den enkelte fuldmagtsgiver. En oprettelsesproces, hvor flere fremtidsfuldmagtsforhold kobles sammen, vurderes ikke at hænge sammen hermed. Der er dog intet til hinder for, at f.eks. ægtefæller hver især opretter en fremtidsfuldmagt og indsætter hinanden som fremtidsfuldmægtig.

Alzheimerforeningen bemærker, at ca. 15 procent af de samtaler på foreningens telefonrådgivning, som vedrører fremtidsfuldmagtsordningen, drejer sig om oprettelse, både i forhold til vejledning og den omstændighed, at oprettelsen er digital.

Danske Regioner oplyser, at en region har oplyst, at et af regionens hospitaler har bemærket, at det er ganske omstændeligt både at oprette en fremtidsfuldmagt og sætte den i kraft. Den adspurgte afdeling har dog ikke konkrete erfaringer hermed.

Danske Ældreråd bemærker, at fremtidsfuldmagter kan oprettes på en tilgængelig skabelon, som er enkel og nem at anvende.

Hjernesagen oplever, at oprettelse af en fremtidsfuldmagt er vanskelig for nogle grupper. Foreningen mener derfor, at der er risiko for, at der skabes ulighed i samfundet mellem dem, som formår at sikre sig selv gennem en fremtidsfuldmagt, og dem som ikke formår det. Det skyldes, at nogle grupper har svært ved at forstå ordningen, at oprette en fremtidsfuldmagt digitalt på Tinglysningsrettens hjemmeside eller en papirbaseret fremtidsfuldmagt eller at finde hjælp til at oprette en fremtidsfuldmagt.

KL bemærker, at kommunerne oplever, at arbejdet med at oprette en fremtidsfuldmagt kan være svært for almindelige borgere. Vejledningen til skemaet er vanskelig at forstå, så mange borgere vælger at få en advokat til at gøre det for dem. Nogle advokater overser dog kravet om tinglysning og

opretter fremtidsfuldmagten som en generalfuldmagt. KL har supplerende bemærket, at det bør overvejes, om det er nødvendigt, at fremtidsfuldmagten skal tinglyses for at være gyldig.

Justitsministeriet har noteret høringsparternes bemærkninger om, at oprettelsesprocessen for nogle borgere kan virke vanskelig, herunder fordi ordningen er digital.

Det bærende hensyn bag fremtidsfuldmagtsordningen er, at den skal være så enkel og bredt tilgængelig som mulig. Dertil kommer, at ordningen skal være anvendelig og velfungerende i praksis, hvilket der allerede i oprettelsesfasen tages højde for. Det er således et tungtvejende hensyn, at en fremtidsfuldmagt skal kunne anvendes løbende i et stadig mere digitaliseret samfund, bl.a. i forhold til kommunikation med og repræsentation over for det offentlige, hvilket i dag foregår digitalt. Tilsvarende gælder i udpræget grad i forhold til private aktører, og f.eks. foregår kommunikation med pengeinstitutter og foretagelse af bankdispositioner i dag i overvejende grad ved brug af digital selvbetjening. Dette forudsætter, at fremtidsfuldmagten oprettes – og let kan anvendes – digitalt.

En sådan digital løsning er i øvrigt i overensstemmelse med den politiske aftale om digitaliseringsklar lovgivning fra 2018, hvorefter digitalisering skal indtænkes systematisk i lovgivningsprocessen, og lovgivningen skal tilpasses den digitale tidsalder.

Justitsministeriet anerkender, at visse borgere kan have vanskeligheder ved at oprette fremtidsfuldmagten digitalt. På den baggrund omfatter ordningen en undtagelse til kravet om digitaloprettelser derved, at borgere, som er fritaget fra kravet om digital kommunikation med det offentlige, kan oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt ved personligt møde i Familieretshuset. Justitsministeriet finder – i lyset af at samfundet i stigende grad digitaliseres, og borgerne bliver mere og mere digitaliseringsparate – at udfordringerne skal adresseres via vejledning og information. Hertil kommer, at fremtidsfuldmagtsordningen er baseret på en nær relation og et tillidsforhold mellem fremtidsfuldmagtsgiveren og fremtidsfuldmægtigen, at fremtidsfuldmægtigen i visse tilfælde allerede på oprettelsestidspunktet derfor yder hjælp og støtte til fuldmagtsgiveren, og at den pågældende om nødvendigt også vil kunne støtte og hjælpe i oprettelsesfasen.

For så vidt angår behovet for bistand fra en advokat henviser Justitsministeriet til, at fremtidsfuldmagtsordningen er tænkt som enkel og let tilgængelig ordning for den enkelte privatperson. Med henblik på at understøtte dette udarbejdede Justitsministeriet i forbindelse med ordningens ikrafttræden en vejledning til borgerne, som indeholdt skabeloner – standardkoncepter – i form af eksempler på de forventelig mest almindelige fremtidsfuldmagtsløsninger, som må antages at ville dække de almindelige borgeres behov. Forud for udgivelsen var vejledningen inkl. koncepter i høring hos relevante interessenter. Sigtet med materialet – og ordningen – er, at alle borgere på egen hånd vil have mulighed for at oprette en fremtidsfuldmagt.

Der henvises til det generelle arbejde med information og vejledning henvises der til pkt. 3.2 ovenfor.

Danske Advokater m.fl. og Ældre Sagen anfører, at oprettelsen og vedkendelsen af papirbaserede fremtidsfuldmagter bør ske hos notaren i stedet for Familieretshuset. Foreningerne bemærker, at det er uhensigtsmæssigt, at oprettelse og vedkendelse sker ved den samme myndighed (Familieretshuset), som efterfølgende skal foretage prøvelsen ved ikraftsættelsen, ligesom der opleves en forskelligartet behandling ved henholdsvis Familieretshuset og notaren.

Adgangen til at oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt skal sikre, at borgere, der ikke er i stand til at oprette en fremtidsfuldmagt digitalt, ikke bliver afskåret fra at benytte ordningen.

Det er et bærende hensyn bag fremtidsfuldmagtsordningen, at den er så enkel, smidig og let tilgængelig som muligt. Omfanget af myndighedsinvolvering er derfor begrænset til situationer, hvor hensynet til fuldmagtsgiverens retssikkerhed gør det påkrævet. Derfor er oprettelsen som udgangspunkt digital. Formålet med den efterfølgende vedkendelse for notar er at modvirke misbrug, herunder ved at efterprøve at fuldmagtsgiveren fornuftsmæssigt er i stand til at oprette fuldmagten og påse, at den pågældende ikke er undergivet pres. Notarens opgaver er således – i lighed med hvad der gælder ved oprettelse af testamente – begrænset hertil.

I de undtagelsestilfælde, hvor der gøres brug af adgangen til at oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt, vil der være behov for, at en myndighed registrerer fremtidsfuldmagten i det digitale fremtidsfuldmagtsregister, fordi borgeren ikke selv gør dette. Det blev ved indførelsen af ordningen vurderet,

at Familieretshuset, som en forvaltningsmyndighed – og den myndighed, der primært forestår sagsbehandlingen af fremtidsfuldmagter i form af bl.a. afgørelser om ikraftsættelse – var nærmest til også at oprette fremtidsfuldmagten i det digitale register. Notaren, der hører under domstolene, er derimod ikke en myndighed, der almindeligvis varetager administrative opgaver. Det blev fundet hensigtsmæssigt, at vedkendelsen af fuldmagten sker samtidig med oprettelsen. I den forbindelse påser Familieretshuset, på samme måde som notaren ved digitalt oprettede fuldmagter, fuldmagtsgiverens identitet, evne til at handle fornuftsmæssigt, og at oprettelsen af fremtidsfuldmagten er udtryk for den pågældendes egen beslutning.

Det er fortsat Justitsministeriets opfattelse, at det overordnede sigte med ordningen stemmer bedst overens hermed. Justitsministeriet bemærker, at i takt med at ordningen fungerer i længere og længere tid, må det antages, at færre og færre personer vil have behov for at oprette papirbaserede fremtidsfuldmagter, fordi generationerne generelt bliver mere og mere digitale.

Lægeforeningen oplyser, at foreningen – på baggrund af en henvendelse fra et medlem – er blevet opmærksom på, at der i et tilfælde blev oprettet fremtidsfuldmagt, selvom fuldmagtsgiver på oprettelsestidspunktet ikke var i stand til at handle fornuftsmæssigt.

Justitsministeriet er ikke bekendt med den konkrete sag, som Lægeforeningen henviser til. Ministeriet bemærker dog, at der – selvom der er indhentet en lægeerklæring vedrørende fremtidsfuldmagtsgiverens tilstand på tidspunktet for ikraftsættelse – også kan foreligge oplysninger om fremtidsfuldmagtsgiverens tilstand på oprettelsestidspunktet, som medfører, at Familieretshuset afviser en anmodning om ikraftsættelse. For så vidt angår Familieretshusets behandling af anmodninger om ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter henvises der til pkt. 7.2 nedenfor.

3.3.2. Antallet af fremtidsfuldmægtige

KL oplyser bl.a., at kommunerne oplever stor tilfredshed med, at borgeren kan vælge flere fremtidsfuldmægtige og frit kan formulere, hvad fuldmagten skal omfatte.

Justitsministeriet har noteret sig den positive tilkendegivelse.

3.3.3. Sagsbehandlingstid i forbindelse med notarvedkendelse

Danske Advokater m.fl. bemærker, at der opleves en lang ventetid på en notartid ved nogle byretter, ligesom der bør arbejdes med den geografiske tilgængelighed i forhold til yderområder.

Justitsministeriet har indhentet et bidrag fra Domstolsstyrelsen, som er ansvarlig for administrationen af Danmarks domstole, vedrørende ventetiden ved notarerne:

”For så vidt angår Justitsministeriets spørgsmål omkring den gennemsnitlige ventetid ved notarer kan Domstolsstyrelsen oplyse, at der ikke gælder værnetingsregler for notarforretninger. Borgere, virksomheder mv. kan derfor få foretaget notarforretninger ved en hvilken som helst ret, de måtte ønske. Borger, virksomheder mv. har således mulighed for at vælge notar ud fra andre hensyn end et nærhedshensyn fx ledig tid.

Til illustration kan det fremhæves, at pr. 30. august 2022 er den næste ledige tid til bestilling af fremtidsfuldmagt ved Københavns Byret den 8. september 2022. Tilsvarende er den næste ledige tid til bestilling af fremtidsfuldmagt ved Retten i Svendborg den 12. september 2022.”

På den baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at der er en passende tilgængelighed i forhold til at få foretaget notarforretninger.

3.4. Ikraftsættelse af fremtidsfuldmagt

Det følger af lovens § 7, stk. 1, at Familieretshuset træffer afgørelse om at sætte fremtidsfuldmagten i kraft, hvis fuldmagtsgiveren må anses for at være i en tilstand som omhandlet i § 1. Fremtidsfuldmagten vil alene få virkning efter Familieretshusets afgørelse. En anmodning om at sætte en fremtidsfuldmagt i kraft indgives til Familieretshuset af fuldmagtsgiveren eller af fremtidsfuldmægtigene i forening, jf. lovens § 4, stk. 1. Anmodningen skal efter lovens § 5, stk. 1, som udgangspunkt vedlægges en lægeerklæring om, at fuldmagtsgiveren er kommet i den tilstand, jf. § 1, som fremtidsfuldmagtens ikraftsættelse er betinget af.

Når Familieretshuset skal vurdere, om fremtidsfuldmagten kan sættes i kraft, påser Familieretshuset for det første, at fremtidsfuldmagten er gyldigt oprettet, altså at fuldmagten er oprettet i Fremtidsfuldmagtsregisteret, underskrevet digitalt af fuldmagtsgiveren, og at fuldmagten er forsynet med en notarpåtegning. Familieretshuset ser desuden på, om fuldmagtsgiveren er

ude af stand til at varetage sine forhold inden for de områder, som er omfattet af fuldmagten. Dette vil som udgangspunkt ske på grundlag af den vedlagte lægeerklæring. Familieretshuset kan om nødvendigt – undtagelsesvist – indhente yderligere oplysninger om fuldmagtsgiverens forhold, jf. lovens § 6. Hvis disse betingelser ikke er opfyldt, kan fremtidsfuldmagten ikke sættes i kraft.

Fremtidsfuldmagten kan ikke sættes i kraft, hvis det på grundlag af de foreliggende oplysninger findes betænkeligt. Knytter betænkeligheden sig alene til en bestemt del af fremtidsfuldmagten eller til en bestemt fremtidsfuldmægtig eller subsidiær fremtidsfuldmægtig, kan Statsforvaltningen sætte fremtidsfuldmagten delvis i kraft, jf. lovens § 7, stk. 3. Det kan også være tilfældet, hvis der er tvivl om fremtidsfuldmægtigens evner, eller hvis der i øvrigt er begrundet tvivl om, hvorvidt fuldmagtsforholdet vil kunne fungere på betryggende vis.

3.4.1. Udarbejdelse af lægeerklæring

Danske Regioner bemærker, at sygehusene sjældent er involveret i udarbejdelsen af lægeerklæringer, da det typisk er praktiserende læger, der er involveret heri.

KL bemærker, at kommunerne oplever en meget tilbageholdende tilgang fra de praktiserende læger i forhold til at vurdere, at en fremtidsfuldmagt skal sættes i kraft. Ikraftsættelsen er et meget stort indgreb for fremtidsfuldmagtsgiveren. Kommunerne oplever dog i praksis, at nogle praktiserende læger – også i sager, hvor borgeren ikke længere kan varetage sine økonomiske og personlige forhold – er afvisende over for en aktivering og hænger fast i et gammeldags ”umyndiggørelsesbegreb”. KL foreslår, at der sættes mere fokus på oplysning af praktiserende læger om reglernes indhold og hensigt.

Lægeforeningen vurderer, at processen omkring udfærdigelse af lægeerklæring til brug for ikraftsættelse af en fremtidsfuldmagt er velfungerende og ikke giver anledning til større, praktiske problemer for de praktiserende læger. Foreningen bemærker, at den var dybt involveret i udformningen af den lægeerklæring, som skal udfyldes forud for ikraftsættelse af fremtidsfuldmagten, og det er foreningens opfattelse, at erklæringen opfylder det formål, som var hensigten med den. Foreningen opfordrer dog til, at fremtidsfuldmægtigen medbringer dokumentation af fuldmagtsforholdet, når der indhentes lægeerklæring til brug for ikraftsættelsen.

Justitsministeriet har noteret sig høringsparternes generelle tilfredshed med den del af processen om ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter, der drejer sig om udarbejdelse af lægeerklæring.

I forhold til bemærkningen om, at ikraftsættelse af en fremtidsfuldmagt er et indgreb over for den enkelte, bemærkes det, at ordningen er baseret på frivillighed. Det er således fremtidsfuldmagtsgiveren, som selvstændigt har besluttet at oprette en fremtidsfuldmagt og udpege en eller flere fremtidsfuldmægtige, som vedkommende har tillid til. Ikraftsættelsen af fremtidsfuldmagten er således udmøntningen af en beslutning, som fuldmagtsgiveren aktivt har truffet selv. Det bemærkes desuden, at selvom fremtidsfuldmægtigen(e) ved ikraftsættelsen af en fremtidsfuldmagt får beføjelser til at handle på vegne af fuldmagtsgiveren, bevarer fuldmagtsgiveren juridisk set – på samme måde som i et almindeligt fuldmagtsforhold – sin ret til at handle på egne vegne.

Justitsministeriet er enig i, at det er nødvendigt med oplysning og vejledning af de involverede aktører, særligt lægerne og fremtidsfuldmægtigene. Det bemærkes, at der løbende arbejdes på vejledning og information om fremtidsfuldmagtsordningen, ligesom Justitsministeriet fortsat vil have fokus på informationsindsatsen. Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 ovenfor.

For så vidt angår Lægeforeningens bemærkning om, at fremtidsfuldmægtigen ved indhentelsen af lægeerklæringen skal medbringe en kopi af registreringen af fremtidsfuldmagten, bemærker Justitsministeriet, at det fremgår af § 14, stk. 1, i bekendtgørelse om fremtidsfuldmager, at fremtidsfuldmægtigen sammen med fuldmagtsgiveren eller om nødvendigt fuldmagtsgiverens nærmeste pårørende anmoder fuldmagtsgiverens læge om at udarbejde lægeerklæringen. Fremtidsfuldmægtigen kan som udgangspunkt ikke indhente lægeerklæringen uden at inddrage fuldmagtsgiveren. Det er op til lægen at vurdere, hvorvidt det er nødvendigt, at fuldmagtsgiveren og fremtidsfuldmægtigen sammen møder op til en konsultation hos lægen.

3.4.2. Familieretshusets behandling af anmodninger om ikraftsættelse

Alzheimerforeningen anfører, at 40 procent af de samtaler på dens telefonrådgivning, som vedrører fremtidsfuldmagtsordningen, drejer sig om ikraftsættelse. Der har været nævnt konkrete tilfælde, hvor Familieretshuset har afvist at sætte en fremtidsfuldmagt i kraft ud fra en vurdering af, at fremtidsfuldmagtsgiver ikke var i stand til at handle fornuftsmæssigt på oprettel-

sestidspunktet. Det er foreningens opfattelse, at Familieretshusets sagsbehandling i sådanne tilfælde går ud over, hvad der var tiltænkt med fremtidsfuldmagtsordningen.

Justitsministeriet har noteret sig, at en stor andel af samtalerne på Alzheimerforeningens telefonrådgivning drejer sig om spørgsmål i forbindelse med ikraftsættelse.

Familieretshusets behandling af anmodninger om ikraftsættelse er nærmere beskrevet i forarbejderne til loven, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 4.2.4-4.2.6.

Det fremgår heraf, at Familieretshuset for det første skal påse, at fremtidsfuldmagten er gyldigt oprettet. Det vil sige, at den er oprettet i Fremtidsfuldmagtsregisteret og efterfølgende vedkendt for en notar inden for den angivne tidsfrist på 6 måneder, jf. § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 1018 af 23. august 2017 om fremtidsfuldmagter med senere ændringer, og i den forbindelse forsynet med en notarpåtegning. Hvis fremtidsfuldmagten undtagelsesvis er oprettet uden brug af den digitale selvbetjeningsløsning, skal Familieretshuset påse, at den er påført en myndighedspåtegning i den forbindelse.

For så vidt angår prøvelsen af grundlaget for en ikraftsættelse af fremtidsfuldmagten, er udgangspunktet, at hvis de lægelige oplysninger dokumenterer en sygdomstilstand eller svækkelse, der i almindelighed fører til, at personer ikke har evne til at varetage deres forhold, kan Familieretshuset i almindelighed også lægge til grund, at anmodningens indgivelse er udtryk for, at tilstanden er indtrådt.

Som det absolutte udgangspunkt, er det forudsat i forarbejderne til loven, at Familieretshuset skal træffe afgørelse om ikraftsættelse alene på baggrund af den fremlagte lægeerklæring vedrørende fremtidsfuldmagtsgiverens tilstand på tidspunktet for ikraftsættelse og kun undtagelsesvist skal foretage en mere omfattende prøvelse. Af hensyn til fuldmagtsgiverens retssikkerhed vurderes det hensigtsmæssigt, at hvis der foreligger oplysninger om fremtidsfuldmagtsgiverens tilstand på oprettelsestidspunktet, som medfører, at Familieretshuset finder ikraftsættelsen betænkelig, så kan Familieretshuset afvise anmodningen om ikraftsættelse. Det kan f.eks. være, fordi de lægelige oplysninger indikerer, at fuldmagtsgiveren ikke var i stand til at handle fornuftsmæssigt på oprettelsestidspunktet, og at habilitetskravet i lovens § 1

derfor ikke har været opfyldt. Der henvises til Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 4.2.6. Dette skal ses som en ekstra retsgaranti i forhold til fuldmagtsgiveren.

Justitsministeriet har indhentet et bidrag fra Familieretshuset, der oplyser følgende om sagsbehandlingen:

”Familieretshuset foretager i forbindelse med behandlingen af en ansøgning om ikraftsættelse af en fremtidsfuldmagt som den altovervejende hovedregel ingen prøvelse af, hvorvidt fremtidsfuldmagtsgiver var habil på oprettelsestidspunktet og dermed gyldigt kunne oprette en fremtidsfuldmagt.

Sker ansøgningen om ikraftsættelse imidlertid tidsmæssigt tæt på oprettelsestidspunktet samtidig med, at der af lægeerklæringen fremgår udførlige oplysninger om opretterens helbredsmæssige tilstand forud for oprettelsen af fremtidsfuldmagten, vil disse oplysninger kunne føre til, at Familieretshuset forholder sig til opretterens habilitet på oprettelsestidspunktet. Familieretshuset har således i relativ få tilfælde afslået at sætte fremtidsfuldmagten i kraft, fordi opretteren på baggrund af de lægelige udtalelser ikke er vurderet habil på oprettelsestidspunktet og dermed ikke gyldigt har kunnet oprette en fremtidsfuldmagt.”

Alzheimerforeningen bemærker, at der i nogle tilfælde er indhold i en fremtidsfuldmagt, som efter Familieretshusets vurdering ikke kan sættes i kraft. Det kan f.eks. være en bestemmelse om, at den fremtidsfuldmægtige må anvende fremtidsfuldmagtsgivers NemID.

Det fremgår af § 7, stk. 3, 2. pkt., i lov om fremtidsfuldmagter, at Familieretshuset kan sætte en fremtidsfuldmagt delvis i kraft, når der knytter sig betænkelighed til en bestemt del af fremtidsfuldmagten. Det kan f.eks. være situationer, hvor fremtidsfuldmagten indeholder instruktioner til fremtidsfuldmægtigen om ulovlige handlinger, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 4.2.6. Det kan f.eks. være en bestemmelse om, at fremtidsfuldmægtigen må anvende fremtidsfuldmagtsgiverens NemID. En sådan bestemmelse er i strid med reglerne om NemID og kan derfor ikke sættes i kraft.

Baggrunden for, at en fremtidsfuldmagt i sådanne tilfælde kan sættes delvist i kraft – frem for at blive afvist i sin helhed – er, at fuldmagtsgiverens bestemmelser og ønsker således efterkommes i videst muligt omfang.

Det bemærkes, at fremtidsfuldmægtigen i den konkrete situation om NemID i stedet kan anvende muligheden for at få en Digital Fuldmagt. Justitsministeriet har indhentet et bidrag fra Digitaliseringsstyrelsen vedrørende Digital Fuldmagt:

”Hvis en borger har en fuldt dækkende fremtidsfuldmagt, som er sat i kraft, kan vedkommende få adgang til en række selvbetjeninger via den fælles offentlige fuldmagtsløsning, Digital Fuldmagt. På den måde kan borgeren med sit eget NemID/MitID handle på vegne af fremtidsfuldmagtsgiveren i de tilgængelige selvbetjeningsløsninger. Se yderligere for procesbeskrivelse på borger.dk.”

Justitsministeriet vil opdatere vejledningen på dette punkt.

Danske Advokater m.fl. finder, at det bør gøres muligt at sætte en fremtidsfuldmagt delvist i kraft, f.eks. en fremtidsfuldmagt, der omfatter både personlige og økonomiske forhold, hvis fremtidsfuldmagtsgiveren alene er ude af stand til at varetage sine økonomiske forhold.

Hjernesagen bemærker, at foreningen alene har begrænset erfaring med ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter. Foreningen beskriver dog et enkelt eksempel, hvor det var vanskeligt at få en fremtidsfuldmagt sat i kraft, fordi fremtidsfuldmagtsgiveren var i stand til at varetage sine personlige forhold, og fremtidsfuldmagten omfattede både personlige og økonomiske forhold.

KL opfordrer til, at der gives hjemmel til en delvis ikraftsættelse af fremtidsfuldmagten, så der kan ske ikraftsættelse for økonomiske forhold på et tidspunkt, hvor borgeren fortsat er i stand til at varetage sine personlige forhold. Kommunerne oplever, at det er relevant ift. demenssygdom, hvor borgeren får et tidligere behov for hjælp ift. økonomien frem for personlige forhold.

Ældre Sagen mener, at der bør være mulighed for delvis ikraftsættelse af en fremtidsfuldmagt, der omfatter både personlige og økonomiske forhold, når fremtidsfuldmagtsgiver alene er ude af stand til at varetage sine økonomiske forhold.

Som nævnt ovenfor følger det af § 7, stk. 3, 2. pkt., i lov om fremtidsfuldmagter, at Familieretshuset kan sætte en fremtidsfuldmagt delvis i kraft, når

der knytter sig betænkelighed til en bestemt del af fremtidsfuldmagten. Bestemmelsen lægger dog efter sin ordlyd ikke op til at omfatte en delvis ikraftsættelse i andre tilfælde, f.eks. i forhold til den del af en fremtidsfuldmagt, som handler om økonomiske forhold, hvis lægeerklæringen viser, at fuldmagtsgiveren fortsat kan varetage f.eks. personlige forhold.

Justitsministeriet har noteret sig, at flere høringsparter peger på et behov for at kunne sætte en fremtidsfuldmagt, der omfatter både økonomiske og personlige forhold, i kraft for så vidt angår den ene del, for at ordningen kan leve fuldt ud op til sit formål.

Justitsministeriet finder, at problemstillingen bør undersøges yderligere og vil på denne baggrund indlede en dialog med de relevante interessenter med henblik på at afdække behovet for en ændring, fordelene og ulemperne ved en ændring, samt i givet fald hvordan en sådan ændring bør udformes.

Danske Advokater m.fl. bemærker, at det er uhensigtsmæssigt og upraktisk, at en anmodning om ikraftsættelse skal indgives af fremtidsfuldmægtigene i forening, når der er flere fremtidsfuldmægtige. Foreningerne finder, at hensynet til de øvrige fremtidsfuldmægtige kan varetages ved, at Familierechtsretshuset ved ikraftsættelsen skal tage stilling til eventuelle indsigelser herimod.

Det følger af § 4, stk. 1, i lov om fremtidsfuldmagter, at anmodning om ikraftsættelse af en fremtidsfuldmagt skal indgives af fremtidsfuldmægtigene i forening. Efter lovens forarbejder, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 4.2.3, vurderes denne fremgangsmåde hensigtsmæssig, fordi det er en forudsætning for en enkel og velfungerende fremtidsfuldmagtsordning, at der er et velfungerende samarbejde mellem fremtidsfuldmægtigene. Hvis flere fremtidsfuldmægtige ikke kan opnå enighed om tidspunktet eller grundlaget for indgivelsen af en ikraftsættelsesansøgning, er der høj grad af risiko for, at de pågældendes handlinger også efterfølgende vil være præget af uenighed og modstrid, hvilket kan være til skade for fuldmagtsgiveren.

Justitsministeriet finder fortsat, at enighed er fundamentalt for, at en fremtidsfuldmagt kan fungere, og finder på den baggrund ikke anledning til at foreslå ordningen justeret på dette punkt.

3.4.3. Sagsbehandlingstid i forbindelse med ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter

Danske Advokater m.fl. bemærker, at sagsbehandlingstiden er tilfredsstillende, idet der går mellem 1-3 uger fra anmodning til ikraftsættelse.

Danske Ældreråd bemærker, at der opleves lange sagsbehandlingstider i Familieretshuset.

Hjernesagen finder det vigtigt, at en fremtidsfuldmagt kan iværksættes inden for kort tid, da det både økonomisk og personligt har stor betydning for den enkelte at have en til at repræsentere og handle for sig. Dette skyldes, at nogle af de sygdomme, der kan nødvendiggøre ikraftsættelsen af fremtidsfuldmagten, rammer pludseligt og ofte uden varsel, f.eks. stroke.

KL bemærker, at nogle kommuner oplever, at der til tider kan være en noget lang sagsbehandlingstid på at få sat en fremtidsfuldmagt i kraft. Den kan være op mod to måneder i de længste tilfælde.

Justitsministeriet er enig i, at det er en forudsætning for en velfungerende ordning, at en fremtidsfuldmagt kan blive sat i kraft inden for kort tid, når behovet opstår. Dette hensyn er endvidere årsag til, at fremtidsfuldmægtige(n)e ved indgivelse af ikraftsættelsesansøgningen skal vedlægge de oplysninger, som er nødvendige for Familieretshusets vurdering af sagen. Justitsministeriet har derfor indhentet en udtalelse fra Familieretshuset, der oplyser følgende om sagsbehandlingstiden:

”Familieretshuset har et servicemål på 4 uger for så vidt angår sagsbehandlingstiden på ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter.

Dette servicemål overholdes – sagsbehandlingstiden ligger således typisk på 2-4 uger. Det bemærkes i den forbindelse, at der er tale om bruttosagsbehandlingstid. Da ansøgerne typisk ikke indsender ansøgningen, lægeerklæringen og foretager betaling af gebyret på samme tid, vil en del af sagsbehandlingstiden gå med, at Familieretshuset fra ansøger [afventer at] modtage de nødvendige oplysninger til behandling af sagen om ikraftsættelse. Hertil kommer, at ansøgningskemaet ofte ikke er udfyldt korrekt, hvorfor Familieretshuset skal i kontakt med ansøger én eller flere gange i den anledning. Der henvises til særskilt dialog med Justitsministeriet om behovet for revision af ansøgningskemaet.”

På denne baggrund finder Justitsministeriet, at sagsbehandlingstiden ved Familieretshuset er tilfredsstillende. Justitsministeriet har noteret sig, at Familieretshuset har opmærksomhed på vigtigheden af en kort sagsbehandlingstid og følger sagsbehandlingstiderne nøje.

Der arbejdes – som anført af Familieretshuset – på en revision af blanketten til brug for anmodning om ikraftsættelse, som er et bilag til bekendtgørelse nr. 1018 af 23. august 2017 om fremtidsfuldmagter (bilag 2). Arbejdet med en revideret blanket sker på baggrund af en brugerundersøgelse, som Familieretshuset har foretaget, og som har til hensigt at gøre ikraftsættelsesprocessen nemmere og mere effektiv, så der sikres det bedst mulige grundlag for, at en fremtidsfuldmagt kan sættes i kraft inden for kort tid, når behovet opstår. En revideret blanket vil blive implementeret gennem en ændring af bekendtgørelsen.

3.5. Anvendelse af fremtidsfuldmagt

Når en fremtidsfuldmagt er sat i kraft, har fremtidsfuldmægtigen(e) de beføjelser til at handle på fuldmagtsgiverens vegne, som er bestemt i fuldmagten. Omfatter fuldmagten økonomiske forhold, bliver fuldmagtsgiveren umiddelbart berettiget og forpligtet over for tredjemand ved fremtidsfuldmægtigens handlinger i fuldmagtsgiverens navn og inden for fuldmagtens område, jf. lovens § 9, stk. 1. Omfatter fuldmagten personlige forhold, repræsenteres fuldmagtsgiveren inden for fuldmagtens område af fremtidsfuldmægtigen i forhold til offentlige myndigheder og private, når disse udfører opgaver for det offentlige, jf. lovens § 10.

Det følger af lovens § 12, stk. 1, at fremtidsfuldmægtigen(e) skal følge fremtidsfuldmagtens anvisninger og inden for fuldmagtens område varetage fuldmagtsgiverens interesser, herunder så vidt muligt inddrage fuldmagtsgiveren og dennes eventuelle ægtefælle eller samlever, før fuldmagten anvendes i vigtigere forhold.

Fremtidsfuldmægtigen(e)s handlemuligheder er dog begrænset af bl.a. lovens § 13, hvorefter fremtidsfuldmægtigen(e) ikke på fuldmagtsgiverens vegne kan indgå retshandler med sig selv eller i øvrigt anvende fremtidsfuldmagten i forhold, hvor der kan foreligge modstridende interesser (selvkontraheringsforbuddet).

3.5.1. Generelt

Alzheimerforeningen bemærker, at der mangler viden om fremtidsfuldmagtsordningen, hvilket giver problemer med anerkendelse af en fremtidsfuldmagts gyldighed hos offentlige myndigheder, herunder kommuner og SKAT, samt private aktører.

Danske Regioner bemærker, at det er et hospitals opfattelse, at fremtidsfuldmagtsordningen ikke anvendes så meget. Der indhentes samtykke fra nærmeste pårørende eller værge ved behandlingen af inhabile patienter, hvis der ikke er udarbejdet en fremtidsfuldmagt.

Hjernesagen bemærker, at dens medlemmer få gange har oplevet, at anvendelsen af en fremtidsfuldmagt har været problematisk, fordi en offentlig myndighed ikke havde tilstrækkeligt kendskab til ordningen.

KL bemærker, at der hos kommunerne er en opfattelse af, at viden om fremtidsfuldmagtsordningen er meget lidt udbredt i samfundet, hvorfor de fremtidsfuldmægtige ofte skal forklare og dokumentere. KL opfordrer til at oplyse om, at fremtidsfuldmagter kan ses i personbogen.

Justitsministeriet har noteret sig, at høringsparterne påpeger et behov for information og vejledning om ordningen. Det bemærkes, at der løbende arbejdes på vejledning og information om fremtidsfuldmagtsordningen, ligesom Justitsministeriet fortsat vil have fokus på informationsindsatsen. Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 ovenfor.

KL bemærker, at muligheden for at oprette en fremtidsfuldmagt har haft positiv betydning for behandling af sager om flytning uden samtykke efter serviceloven. Det skyldes en væsentlig mere smidig arbejdsgang og en lettere sagsbehandling for pårørende og kommunen ift. det administrative arbejde, som en ansøgning om værgemål ville medføre.

Justitsministeriet har noteret sig fremtidsfuldmagtsordningens positive betydning for kommunernes behandling af sager om flytning uden samtykke efter serviceloven, efter at fremtidsfuldmægtige blev tillagt kompetence efter denne lov. Det er ministeriets opfattelse, at dette viser, at ordningen fungerer som et privatretligt alternativ til værgemål.

3.5.2. Anvendelsen af fremtidsfuldmagten i situationer, hvor der kræves digital signatur eller identifikation (samspillet med den digitale udvikling)

Advokatrådet vurderer, at fremtidsfuldmagten og digital signatur fungerer hensigtsmæssigt ift. dispositioner over fuldmagtsgiverens faste ejendom.

Danske Advokater m.fl. bemærker, at der alene ses et samspil mellem fremtidsfuldmagtsordningen og NemID/MitID på en række enkeltstående områder, og at der er behov for en mere generel løsning, der giver den fremtidsfuldmægtige mulighed for at anvende sit eget NemID/MitID.

Det er vigtigt for en velfungerende fremtidsfuldmagtsordning, at den praktiske anvendelse af en fremtidsfuldmagt er så enkel og effektiv som muligt, herunder særligt i forhold til anvendelsen af digital signatur, når samfundet bliver stadig yderligere digitaliseret.

Justitsministeriet finder det derfor positivt, at anvendelsen af fremtidsfuldmagten i situationer, hvor der kræves digital signatur eller identifikation, fungerer godt på nogle områder.

Der er dog fortsat fokus på samsillet mellem fremtidsfuldmagtsordningen og den digitale udvikling, og der er en løbende dialog mellem Justitsministeriet og Digitaliseringsstyrelsen herom. Således er der bl.a. arbejde i gang for at gøre det nemmere for fremtidsfuldmægtigen at oprette en Digital Fuldmagt.

For så vidt angår muligheden for at få Digital Fuldmagt som fremtidsfuldmægtig henvises der til Digitaliseringsstyrelsens bemærkninger i pkt. 3.4.2 ovenfor.

3.5.3. Forbuddet mod at fremtidsfuldmægtigen indgår aftaler med sig selv (selvkontrahering)

Advokatrådet finder, at der bør anlægges en fast generel vurdering af, hvornår der er tale om ”modstridende interesser”.

Danske Advokater m.fl., Danske Ældreråd og Ældre Sagen finder, at selvkontraheringsforbuddet kan give anledning til udfordringer i praksis, fordi forbuddet er absolut. Det er f.eks. ikke muligt for en ægtefælle som fremtidsfuldmægtig at sælge parternes fælles bolig og bruge provenuet til at købe en mindre bolig.

Ældre Sagen foreslår, at der i nogle tilfælde bør kunne ses bort fra selvkontraheringsforbuddet.

Danske Advokater m.fl. foreslår at give mulighed for, at det i fremtidsfuldmagten bestemmes, at fremtidsfuldmægtigen uanset selvkontraheringsforbuddet kan foretage bestemte dispositioner. Danske Advokater m.fl. bemærker desuden, at der er konflikt mellem selvkontraheringsforbuddet og adgangen til at give gaver.

Danske Ældregeråd foreslår, at man tillader selvkontrahering, såfremt resten af familien inddrages.

Justitsministeriet har noteret sig, at flere høringsparter peger på, at det bør overvejes at justere selvkontraheringsforbuddet for at sikre, at fremtidsfuldmagtsordningen kan leve fuldt op til sit formål.

Selvkontraheringsforbuddet indebærer, at fremtidsfuldmægtigen ikke på fuldmagtsgivers vegne kan indgå retshandler med sig selv eller i øvrigt anvende fremtidsfuldmagten i forhold, hvor der kan foreligge modstridende interesser. Forbuddet er indført af hensyn til fuldmagtsgiverens retssikkerhed, herunder risikoen for misbrug af fuldmagten i forhold til, at fremtidsfuldmægtigen kan disponere for at begunstige sig selv.

Da formålet med evalueringen af lov om fremtidsfuldmagter netop er at identificere områder med behov for justering, og da hørings svarene tyder på, at der er behov for en justering af selvkontraheringsforbuddet, vil Justitsministeriet under inddragelse af relevante parter overveje behovet for justering. Herom henvises der til pkt. 4 nedenfor.

For så vidt angår bemærkningerne om en ægtefælles mulighed for at sælge parternes fælles bolig og anvende provent til køb af en mindre bolig, bemærkes det, at selvkontraheringsforbuddet i almindelighed ikke er til hinder for, at en fremtidsfuldmægtig, der tillige er fuldmagtsgiverens ægtefælle, afhænder en ejendom, som ægteparret ejer i sameje. Når fuldmagtsgiveren og fremtidsfuldmægtigen ejer en ejendom i sameje, vil de pågældendes interesser i forbindelse med et salg normalt være sammenfaldende. Dette gælder også, hvis ejendommen afhændes til et fælles barn, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, bemærkninger til § 13.

For så vidt angår bemærkningen om samspillet mellem selvkontraheringsforbuddet og muligheden for at give gaver som bestemt i fremtidsfuldmagten, bemærker Justitsministeriet, at selvkontraheringsforbuddet ikke er til hinder for, at fremtidsfuldmagten kan indeholde bestemmelser om gaver til f.eks. fremtidsfuldmagtsgiverens børn, også selvom de (eller nogle af dem) virker som fremtidsfuldmægtige. Fremtidsfuldmagtsgiveren kan således ved udtrykkelig bestemmelse i fremtidsfuldmagten sikre gennemførelse af planlagte gaveoverdragelser. Det kan f.eks. være tilfældet, hvor fuldmagtsgiveren på et langt tidligere tidspunkt har besluttet, at vedkommendes barn skal overtage et sommerhus eller en båd, når fuldmagtsgiveren ikke længere benytter sig heraf.

3.5.4. Samspil med øvrig lovgivning

Danske Advokater m.fl. og Ældre Sagen bemærker, at der er behov for en afklaring af, om en fremtidsfuldmægtig skal ligestilles med en værge efter den øvrige lovgivning, idet **Danske Advokater m.fl.** dog bemærker, at der er foretaget en samkøring på social- og sundhedsområdet.

Som det fremgår af forarbejderne til lov om fremtidsfuldmagter, er fremtidsfuldmægtigens beføjelser i personlige forhold baseret på de almindelige regler om repræsentation i forhold til offentlige myndigheder, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 4.3.2. I det omfang der i anden lovgivning er fastsat særlige regler om repræsentation, som begrænser den almindelige adgang til at lade sig repræsentere, vil fremtidsfuldmægtigens beføjelser således blive begrænset tilsvarende. Det er f.eks. tilfældet efter visse bestemmelser i social- og sundhedslovgivningen, hvor personer, der på en andens vegne kan samtykke til f.eks. behandling, er udtrykkeligt opregnet.

Fremtidsfuldmagtsordningen er således en bred og generel ordning, som man falder tilbage på, hvis der ikke på særlige områder foreligger sådanne særlige hensyn, der begrundet en særlig repræsentationsadgang. Hvis repræsentationsadgangen i særlovgivningen er begrænset, vil det være op til myndighederne på det respektive område at vurdere, om de særlige hensyn, der ligger til grund for en snæver repræsentationsadgang, spiller sammen med fremtidsfuldmagtsordningen.

Det bemærkes, at der både i sundhedsloven og serviceloven er foretaget ændringer som følge af fremtidsfuldmagtsordningens indførelse, så en fremtidsfuldmægtig i medfør af disse regler har visse beføjelser.

Ældre Sagen mener, at det bør afklares, om standardteksterne i Justitsministeriets vejledning om fremtidsfuldmagter giver den fremtidsfuldmægtige tilstrækkelige beføjelser, f.eks. til at tilslutte sig afgørelser efter servicelovens §§ 136 e og 136 f samt muligheden for at give stedfortrædende samtykke efter sundhedslovens § 18.

Det følger af servicelovens § 136 e, stk. 1, at personalet på et bo- og dagtilbud som led i omsorgen kan anvende tryghedsskabende velfærdsteknologi for at sikre personens tryghed, værdighed og omsorg, medmindre den pågældende modsætter sig anvendelsen. Det følger af bestemmelsens stk. 2, at en fremtidsfuldmægtig kan modsætte sig anvendelsen på vegne af fremtidsfuldmagtsgiveren, når fuldmagten omfatter forholdet.

Justitsministeriets vejledning om fremtidsfuldmagter indeholder fire koncepter. Koncepterne er tænkt som en hjælp til personer, der ønsker at oprette en fremtidsfuldmagt, og er rettet mod de forventelige typetilfælde. Det første koncept giver fuldmagt til alle personlige og økonomiske forhold, mens det andet og tredje alene giver fuldmagt til alle personlige forhold henholdsvis økonomiske forhold. Det fjerde giver alene fuldmagt til ét eller flere specifikke forhold. Koncepterne er udformet med henblik på at dække, hvad der almindeligvis vil være behov for.

Ordningen bygger dog på princippet om aftalefrihed, og det er derfor i sidste ende op til fuldmagtsgiveren, hvad fremtidsfuldmagten skal omfatte. Hvorvidt en given beslutning er omfattet af fremtidsfuldmagten, vil afhænge af den konkrete fremtidsfuldmagts indhold.

3.5.5. Øvrige erfaringer

Danske Advokater m.fl. finder, at lovens § 10 om afgrænsning af, hvad der kan gives fremtidsfuldmagt til i personlige forhold, giver anledning til udfordringer. Udfordringerne har f.eks. vist sig i sondringen mellem personlige og økonomiske forhold. Det kan f.eks. være uklart, om en beslutning om, at en gave skal være særeje, er et personligt eller økonomisk spørgsmål.

Efter lovens § 10 repræsenteres den, som har givet en anden fremtidsfuldmagt i personlige forhold, inden for fuldmagtens område af fremtidsfuldmægtigen i forhold til offentlige myndigheder og private, når disse udfører opgaver for det offentlige.

Sondringen mellem personlige og økonomiske forhold må i reglen foretages ud fra karakteren af dispositionen set fra fremtidsfuldmagtsgiverens side. Ved en fremtidsfuldmagt i økonomiske forhold forstås, at fremtidsfuldmægtigen kan indgå alle aftaler inden for formueretsområdet, herunder give gaver. Ved personlige forhold forstås, at fremtidsfuldmægtigen kan repræsentere fuldmagtsgiveren inden for rammerne af, hvad der er muligt efter de almindelige regler om repræsentation i forhold til offentlige myndigheder. Det kan herefter anføres, at en beslutning om, at en gave skal være særeje, er et udpræget økonomisk spørgsmål. Det bør dog bemærkes, at der – medmindre andet er bestemt i fuldmagten – alene kan gives sædvanlige gaver. Spørgsmålet om særeje vil derfor næppe være aktuelt for gaver, der ikke er udtrykkeligt bestemt i fuldmagten, som i givet kan indeholde evt. vilkår for gaven, herunder bestemmelse om særeje.

Danske Ældreråd mener, at det bør fremgå af loven, at fremtidsfuldmagtsgiverens familie skal involveres i beslutninger i henhold til fremtidsfuldmagten, selvom fremtidsfuldmagten alene er tildelt én person.

Efter lovens § 12 skal fremtidsfuldmægtigen så vidt muligt inddrage fuldmagtsgiveren og dennes ægtefælle eller samlever, før fuldmagten anvendes i vigtigere forhold. Kravet skal sikre, at vigtigere dispositioner, der vil berøre ægtefællen eller samleveren, gennemføres med den pågældendes inddragelse. Der kan være tale om dispositioner, der vedrører fællesboet, eller over parrets faste bopæl.

Justitsministeriet bemærker, at der ved fastsættelsen af pligtens rækkevidde er foretaget en afvejning mellem hensynet til, at fremtidsfuldmagten er nem og enkel at anvende, og hensynet til, at de familiemedlemmer og andre, som bliver berørte af fremtidsfuldmægtigens dispositioner, bliver inddraget i videst muligt omfang med henblik på at understøtte ordningens effektivitet og funktionsdygtighed, idet tvister i et vist omfang vil kunne undgås. Det må desuden indgå i afvejningen, at fremtidsfuldmagtsgiveren har vist fremtidsfuldmægtigen tillid ved at vælge denne.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at det ville være upraktisk og byrdefuldt, hvis fremtidsfuldmægtigen – ud over hvad der allerede gælder – skulle inddrage flere af fuldmagtsgiverens familiemedlemmer, og ministeriet finder derfor, at pligten alene bør omfatte fuldmagtsgiveren og dennes ægtefælle eller samlever, da øvrige familiemedlemmer oftest vil være mere indirekte berørt af fremtidsfuldmægtigens dispositioner.

Danske Ældreråd påpeger desuden, at samspelet med eventuelle andre fuldmagter bør tydeliggøres, så det er helt klart, allerede når fremtidsfuldmagten udarbejdes, hvordan dette stiller eventuelt andre fuldmagter i det tilfælde, at fremtidsfuldmagten træder i kraft.

Ældre Sagen finder, at der bør være mulighed for tilbagekaldelse af fuldmagter i personlige forhold på lige fod med fuldmagter i økonomiske forhold efter lovens § 20.

Efter lovens § 20 kan en fremtidsfuldmægtig i økonomiske forhold tilbagekalde andre fuldmagter, der er meddelt af fuldmagtsgiveren inden for fuldmagtens område. Fuldmagter, som ikke tilbagekaldes, vedbliver derimod med at være i kraft. Det gælder, uanset om de er meddelt af fuldmagtsgiveren før eller efter fremtidsfuldmagtens ikraftsættelse, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, bemærkninger til § 20. Der er tale om en lovbestemt kompetence for fremtidsfuldmægtigen, og det er således ikke nødvendigt, at der er truffet bestemmelse herom i fremtidsfuldmagten.

Bestemmelsen skal ses i lyset af, at det vil være uhensigtsmæssigt, hvis andre fuldmagter i økonomiske forhold – som ofte er givet for at kunne anvendes uden en udløbsdato – fortsat eksisterer uden mulighed for tilbagekaldelse, efter at fremtidsfuldmagten er sat i kraft, fordi der vil være både en almindelig fuldmægtig og en fremtidsfuldmægtig, som kan foretage økonomiske dispositioner på vegne af fremtidsfuldmagtsgiveren. Det kan give anledning til tvivl om det indbyrdes forhold mellem de fuldmægtige. Det er Justitsministeriets opfattelse, at en allerede gældende fuldmagt typisk vil omfatte økonomiske forhold, f.eks. en betalingserviceaftale.

På denne baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at forholdet til andre fuldmagter er tilstrækkeligt tydeliggjort.

I forhold til fremtidsfuldmagt i personlige forhold bemærkes det, at reglerne bygger på de almindelige forvaltningsretlige regler om partsrepræsentation, hvorefter en borger – medmindre der er fastsat særlige regler på et givent område – kan lade sig repræsentere i forhold til offentlige myndigheder. I sådanne tilfælde vil fremtidsfuldmægtigen være umiddelbart legitimeret som partsrepræsentant, og der er således ikke samme behov for tilbagekaldelse. Det er Justitsministeriets opfattelse, at sådanne repræsentationserklæringer oftest vil være givet i forhold til enkeltstående sager.

Ældre Sagen anfører, at arvinger skal have ret til at se indholdet af en fremtidsfuldmagt og dokumentation for brugte midler.

Det fremgår af lovens § 3, stk. 1, at en fremtidsfuldmagt for at være gyldig skal oprettes skriftligt i Fremtidsfuldmagtsregisteret og vedkendes for en notar. Det er alene fremtidsfuldmagtsgiveren, Familieretshuset og domstolene, der har adgang til fuldmagten på dette tidspunkt. Når fuldmagten sættes i kraft – og dermed får virkning – tinglyser Familieretshuset afgørelsen om ikraftsættelse i Personbogen. Fremtidsfuldmagten vil herefter være offentlig tilgængelig ved opslag i Personbogen. Baggrunden herfor er, at offentlige myndigheder og private aftaleparter herefter kan se fuldmagten og dermed sikre sig, at fremtidsfuldmægtigen har den fornødne fuldmagt til at kunne handle på fuldmagtsgiverens vegne.

Da fremtidsfuldmagten med tinglysningen bliver offentlig tilgængelig, kan arvinger således også gøre sig bekendt med indholdet af fuldmagten.

For så vidt angår dokumentation for anvendte midler, bemærkes det, at det kan bestemmes i fremtidsfuldmagten, at en tredjepart skal have indseende med, hvordan den, der har fremtidsfuldmagt, varetager sit hverv, jf. lovens § 2, stk. 3. Det betyder, at fuldmagtsgiveren kan bestemme i fremtidsfuldmagten, at f.eks. en advokat, en revisor eller en person, som vedkommende har tillid til, skal føre tilsyn med fremtidsfuldmægtigen. Et sådan privat tilsyn indebærer, at fremtidsfuldmægtigen på anmodning skal meddele den pågældende tilsynsperson oplysninger om forvaltningen af fuldmagtsforholdet. Det private tilsyns karakter og omfang beror i øvrigt på, hvad fuldmagtsgiver nærmere har bestemt i fremtidsfuldmagten.

Familieretshuset fører desuden et "hvilende tilsyn" med fremtidsfuldmægtigen. Det betyder, at hvis Familieretshuset ved henvendelse eller på anden måde bliver opmærksom på forhold, som må antages at stride mod fuldmagtsgiverens interesser, kan Familieretshuset indlede en tilsynssag. Familieretshuset kan på baggrund af tilsynssagen meddele fremtidsfuldmægtigen pålæg om f.eks. at føre regnskab og at foretage eller undlade at foretage bestemte dispositioner m.v. Desuden kan Familieretshuset om nødvendigt træffe afgørelse om fremtidsfuldmagtens ophør.

For så vidt angår dokumentation for anvendte midler fremgår det af lovens § 12, stk. 2, at fremtidsfuldmægtigen skal opbevare fornøden dokumentation

for de dispositioner, som er foretaget på fuldmagtsgiverens vegne. Opbevaringen skal sikre, at den pågældende kan redegøre for sine dispositioner i forhold til tilsynet, hvis der måtte blive rejst en tilsynssag.

Ældre Sagen anfører, at det bør afklares, om der skal indgives meddelelse til Familieretshuset eller ske ny tinglysning, hvis en subsidiær fremtidsfuldmægtig skal bruge fremtidsfuldmagten til en enkelt opgave.

Som nævnt ovenfor er en fremtidsfuldmagt offentlig tilgængelig i Personbogen efter ikraftsættelsen. Der er herefter ikke behov for ny tinglysning, når en subsidiær fremtidsfuldmægtig skal anvende fremtidsfuldmagten, da dens legitimation vil fremgå af fremtidsfuldmagten.

3.6. Tilbagekaldelse, ændring og ophør af fremtidsfuldmagt

En fremtidsfuldmagt, der ikke er sat i kraft, kan tilbagekaldes i overensstemmelse med reglerne om oprettelse af fremtidsfuldmagt, jf. lovens § 22, stk. 2. Det vil sige, at fremtidsfuldmagten kan tilbagekaldes gennem anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning på tinglysning.dk (eller undtagelsesvist gennem henvendelse til Familieretshuset).

En fremtidsfuldmagt, der er sat i kraft, kan tilbagekaldes eller ændres, hvis fuldmagtsgiveren er i stand til at forstå betydningen heraf. Familieretshuset træffer efter anmodning fra fuldmagtsgiveren afgørelse herom, jf. lovens § 22, stk. 3.

I lovens §§ 24-26 er de grunde opregnet, der kan føre til en fremtidsfuldmagts ophør, herunder fuldmagtsgiverens død eller fremtidsfuldmægtigen(e)s frasigelse af hvervet.

Ingen af høringsparterne har haft bemærkninger til dette emne.

3.7. Klage til Civilstyrelsen

Familieretshusets afgørelser efter loven, herunder afgørelser om ikraftsættelse, ændring, tilbagekaldelse eller ophør af en fremtidsfuldmagt, kan påklages til Civilstyrelsen af fuldmagtsgiveren, fuldmagtsgiverens ægtefælle eller samlever, fremtidsfuldmægtige og subsidiære fremtidsfuldmægtige, jf. lovens § 29, stk. 1. Klagefristen er som udgangspunkt 4 uger, efter at klageren har fået meddelelse om afgørelsen, jf. lovens § 29, stk. 2.

Herudover kan Civilstyrelsens afgørelser indbringes for domstolene efter de almindelige regler om domstolskontrol med forvaltningen, jf. grundlovens § 63, stk. 1.

Advokatrådet bemærker, at klager til Civilstyrelsen over afgørelser truffet af Familieretshuset skal ske via digital selvbetjening, og at eventuelle partsrepræsentanter skal udfylde de digitale skemaer sammen med parten. Efter Advokatrådets opfattelse fremmer dette ikke en fri klageadgang og et toinstansprincip i forvaltningen. Advokatrådet mener, at klagesystemet burde være det samme som ved klage over den fremtidsfuldmægtige, hvor der ikke er særlige krav til klagen.

Det fremgår af § 8, stk. 2, i lov om fremtidsfuldmagter, at justitsministeren fastsætter regler om, at anmodninger om ikraftsættelse, der indgives til Familieretshuset i medfør af denne lov, og skriftlig kommunikation til og fra Familieretshuset i forbindelse med behandlingen af anmodninger om ikraftsættelse skal foregå digitalt. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om digital kommunikation, herunder om anvendelse af bestemte it-systemer, særlige digitale formater og digital signatur el.lign.

Bestemmelsen er udmøntet i § 20 i bekendtgørelse om fremtidsfuldmagt, hvorefter skriftlig kommunikation med Familieretshuset skal foregå digitalt. Det gælder dog ikke for personer, der er fritaget for kravet om at modtage digital post fra det offentlige, jf. bekendtgørelse om fritagelse af fysiske personer fra tilslutning til Offentlig Digital Post m.v.

Som beskrevet i pkt. 3.3.1 sker der en stigende digitalisering af samfundet. Det gælder bl.a. i forhold til kommunikation med og repræsentation over for det offentlige, der i dag foregår digitalt. Tilsvarende gælder i udpræget grad i forhold til private aktører, og f.eks. foregår kommunikation med pengeinstitutter og foretagelse af bankdispositioner i dag i overvejende grad ved brug af digital selvbetjening. Det er derfor hensigtsmæssigt, at også kommunikation med Familieretshuset i relation til fremtidsfuldmagtsordningen i vidt omfang foregår digitalt.

Justitsministeriet bemærker dog, at der hverken i loven eller bekendtgørelsen er fastsat formkrav til indgivelse af klage, herunder krav om anvendelse af digital selvbetjening. Man er således ikke afskåret fra at indgive en klage på papir.

Danske Ældreråd anfører, at Civilstyrelsens afgørelser bør kunne indbringes for domstolene, så eventuelle klager kan indbringes for to instanser.

Justitsministeriet bemærker, at adgangen til at indbringe Civilstyrelsens afgørelser for domstolene ikke er begrænset efter loven. Indbringelse kan således ske efter de almindelige regler for domstolskontrol med forvaltningen, jf. grundlovens § 63, stk. 1.

Ældre Sagen anfører, at kredsen af klageberettigede også bør omfatte fremtidsfuldmagtsgiverens børn.

I forbindelse med udarbejdelsen af loven fandt Justitsministeriet, at der – som følge af de retsvirkninger, der er forbundet med en fremtidsfuldmagts ikraftsættelse – burde være klageadgang til Civilstyrelsen for de personer, der direkte berøres af fuldmagtsforholdet, dvs. fuldmagtsgiveren, fremtidsfuldmægtigene og eventuelle subsidiære fuldmægtige samt ligeledes fuldmagtsgiverens ægtefælle eller samlever, som fuldmagtsforholdet ligeledes vil have stor betydning for. Personer, som ikke er klageberettigede, men som bliver opmærksomme på forhold, der kan rejse tvivl om fuldmagtsforholdets hensigtsmæssighed, kan rette henvendelse til Familieretshuset som tilsynsmyndighed, men de pågældende vil ikke kunne klage over Familieretshusets afgørelse i tilsynssagen, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135, som fremsat, bilag 1, pkt. 10.

I forbindelse med ikraftsættelsen af en fremtidsfuldmagt varetages hensynet til de af fremtidsfuldmagtsgiverens børn, som ikke er fremtidsfuldmægtige eller subsidiære fuldmægtige, gennem lovens § 4, stk. 3, hvorefter fuldmagtsgiverens nærmeste pårørende skal underrettes af fremtidsfuldmægtigene om anmodningens indgivelse og om deres adgang til at gøre indsigelse imod fremtidsfuldmagts ikraftsættelse over for Familieretshuset.

På denne baggrund finder Justitsministeriet ikke anledning til at foreslå ændringer i kredsen af klageberettigede i lovens § 29, stk. 1.

Justitsministeriet har desuden noteret sig, at afgrænsningen af kredsen af klageberettigede ikke ses at udgøre nogen væsentlig problemstilling i praksis.

3.8. Samspillet med værgemålssager

Fremtidsfuldmagtsordningen er indført med det formål at skabe et enkelt og privatretligt alternativ til værgemål. Borgerne skal hermed få større indflydelse på, hvordan deres forhold skal varetages, hvis de på et tidspunkt ikke længere har evne til at varetage disse selv, hvilket skal styrke selvbestemmelsesretten.

Fremtidsfuldmagtsgiveren skal derfor i et vist omfang kunne give fremtidsfuldmægtigen de samme beføjelser, som en værge har efter værgemålsloven.

Ældre Sagen peger på, at en fremtidsfuldmægtig skal have de samme handlemuligheder, som en værge har efter værgemålsloven. Det vil sige, at en fremtidsfuldmægtig skal kunne handle på vegne af fuldmagtsgiveren, både angående økonomiske og personlige forhold. De to lovgivninger bør harmoniseres, særligt i forhold til helbreds-kriteriet og tinglysning.

Som det fremgår af pkt. 1.1, er formålet med indførelsen af fremtidsfuldmagtsordningen at skabe et enkelt og privatretligt alternativ til værgemål. Ved udformningen af reglerne har Justitsministeriet lagt vægt på, at ordningen af hensyn til fuldmagtsgiverens selvbestemmelsesret skal være så indholdsmæssigt bred som muligt. Ordningen omfatter derfor både økonomiske og personlige forhold.

For så vidt angår afgrænsningen af personlige forhold over for værgemålsområdet fremgår det af bemærkningerne til lov om fremtidsfuldmagter, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 4.3.2, at det er vurderet, at værgens beføjelser i personlige forhold er ganske vidtgående – navnlig i forhold til mere private forhold, som f.eks. spørgsmål om at afskære besøg fra familiemedlemmer, religiøse forhold m.v. Udøvelsen af sådanne beføjelser kan efter omstændighederne være meget konfliktskabende og vil dermed være vanskelige at forene med en ordning, der skal fungere som et enkelt og privatretligt alternativ til værgemål. Efter Justitsministeriets opfattelse er denne afgrænsning fortsat hensigtsmæssig i forhold til at sikre en velfungerende, enkel og smidig ordning.

Som det fremgår af forarbejderne til loven, er det forudsat, at kriterierne i lovens § 1 svarer til helbreds- og evnemangelskriterierne i værgemålslovens § 5, stk. 1 og 2. Afvigelsen i ordlyden af § 1 fra de nævnte bestemmelser i værgemålsloven er alene begrundet i redaktionelle årsager og hensynet til

en sproglig modernisering, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, bemærkninger til § 1.

For så vidt angår tinglysning bemærker Justitsministeriet, at Familierets- husets afgørelse om at sætte en fremtidsfuldmagt i kraft – i lighed med æg- tepagter og afgørelser om værgemål med fratagelse af retlig handleevne – skal tinglyses i Personbogen, jf. lovens § 27, stk. 1. Formålet hermed er at sikre, at fuldmagten er offentlig tilgængelig, således at tredjeparter kan gøre sig bekendt med fuldmagten. Dermed er der ikke tvivl om fremtidsfuldmæg- tigers legitimation til at handle på vegne af fuldmagtsgiveren.

Justitsministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at foreslå juste- ringe vedrørende dette emne.

3.9. Øvrige erfaringer

KL bemærker, at kommunerne kan opleve udfordringer i forhold til, om en fremtidsfuldmagt er sat i kraft eller ej, og med at få adgang til en fremtids- fuldmagt, der er sat i kraft. Det vil være hensigtsmæssigt, hvis kommunerne fik adgang til oplysninger om, hvorvidt en borger har oprettet en fremtids- fuldmagt, men som endnu ikke er sat i kraft.

En fremtidsfuldmagt bliver først virksom, når Familieretshuset træffer af- gørelse om at sætte den i kraft. Det er således første på dette tidspunkt, at kendskab til fuldmagten er relevant for tredjeparter. Ved afgørelsen om ikraftsættelse bliver fremtidsfuldmagten tinglyst i Personbogen, som er of- fentligt tilgængelig, og derved kan enhver se fremtidsfuldmagten i dens hel- hed. Kommunerne vil således gennem opslag i Personbogen til enhver tid kunne se, om en borger har en ikraftsat fremtidsfuldmagt.

Med henblik på at afdække, hvilke udfordringer som kommunerne aktuelt måtte møde i forhold til afklare, om en borger har en ikraftsat fremtidsfuld- magt, vil Justitsministeriet gå i dialog med KL herom.

3.10. Myndighedernes erfaringer

I forbindelse med, at Justitsministeriet indledningsvis indhentede statistiske oplysninger samt input til konkrete høringstemaer fra myndighederne, jf. pkt. 3, har nogle myndigheder delt nogle generelle betragtninger om ordnin- gen, baseret på deres erfaringer. Disse betragtninger og Justitsministeriets bemærkninger hertil gennemgås nedenfor.

Civilstyrelsen bemærker, at Familieretshuset i nogle sager har afvist at sætte en fremtidsfuldmagt i kraft på grund af oplysninger om fremtidsfuldmagts giverens helbred på oprettelsestidspunktet. Det er særligt i situationer, hvor der anmodes om ikraftsættelse kort tid efter fremtidsfuldmagtens oprettelse. Det kan være uhensigtsmæssigt, fordi der måske kun foreligger lægelige oplysninger fra tiden før eller omkring oprettelsen i nogle tilfælde, fordi borgerne har en forventning om, at en formgyldig fremtidsfuldmagt kan sættes i kraft.

Civilstyrelsen henviser i den forbindelse til, at når Familieretshuset afviser at sætte en fremtidsfuldmagt i kraft, bygger det på en betænkkelighedsvurdering. Vurderingen af fremtidsfuldmagtens gyldighed afviger dermed fra den, som foretages af testamenters gyldighed i forbindelse med en bodeling, hvor der sker en traditionel bevisvurdering.

En fremtidsfuldmagt skal for at være gyldig som hovedregel oprettes skriftligt i Fremtidsfuldmagtsregisteret ved anvendelse af den digitale selvbetjening på tinglysning.dk, og efterfølgende vedkendes for en notar, jf. lovens § 3, stk. 1. Som nævnt i afsnit 3.3.1 kan borgere, som er fritaget fra kravet om digital kommunikation med det offentlige, undtagelsesvist oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt ved personligt møde i Familieretshuset.

Notaren afgiver ved sin påtegning af fremtidsfuldmagten bl.a. erklæring om, hvorvidt fuldmagts giveren er i stand til fornuftsmæssigt at oprette fremtidsfuldmagten, jf. lovens § 3, stk. 2, nr. 2. Hvis notaren er i tvivl om fuldmagts giverens evne til at handle fornuftsmæssigt, kan notaren afvise at påtegne fuldmagten eller lade tvivlen fremgå af påtegningen, jf. bemærkningerne til bestemmelsen i § 3, stk. 2, nr. 2. Notarens opgave er således at medvirke til at sikre, at fremtidsfuldmagten er gyldigt oprettet. Hvis notaren har påtegnet fremtidsfuldmagten uden bemærkninger, må det således som det helt klare udgangspunkt antages, at fremtidsfuldmagts giveren har været i stand til at oprette fremtidsfuldmagten.

Fremtidsfuldmagten kan sættes i kraft af Familieretshuset efter anmodning fra fuldmagts giveren eller fremtidsfuldmægtigene i forening, hvis fuldmagts giveren kommer i en tilstand som beskrevet i lovens § 1.

Fremtidsfuldmagten kan dog ikke sættes i kraft, hvis det på grundlag af de foreliggende oplysninger findes betænkeligt, jf. lovens § 7, stk. 3, 1. pkt. Det kan være situationer, hvor det – på trods af notarens påtegning – er betæn-

keligt at sætte fremtidsfuldmagten i kraft, f.eks. fordi de lægelige oplysninger, som Familieretshuset har adgang til i forbindelse med ikraftsættelsen, giver anledning til usikkerhed om enten grundlaget for ikraftsættelse eller fremtidsfuldmagtens gyldighed. Bestemmelsen skal sikre, at en fremtidsfuldmagt ikke sættes i kraft, hvis der er usikkerhed om, hvorvidt den er udtryk for fuldmagtsgiverens vilje. Bestemmelsen er således udtryk for en balancering af hensynet til at holde fremtidsfuldmagtsordningen enkel og privat over for hensynet til fuldmagtsgiverens retssikkerhed derved, at det offentlige kan gribe ind i sådanne tilfælde.

Der henvises til Familieretshusets bidrag i pkt. 3.4.2 ovenfor for en beskrivelse af prøvelsen af fuldmagtsgiverens helbred på oprettelsestidspunktet.

For så vidt angår Civilstyrelsens bemærkning om forskellen mellem prøvelsen af gyldigheden af fremtidsfuldmagter og testamente bemærker Justitsministeriet, at en fremtidsfuldmagt og et testamente grundlæggende er to forskellige ting. En fremtidsfuldmagt skal kunne virke til gavn for fuldmagtsgiveren i den pågældendes dagligdag. Tvivl om fuldmagtsforholdets legitimitet strider i sagens natur derimod. Endvidere er det en forudsætning for en velfungerende fremtidsfuldmagtsordning, at en fremtidsfuldmagt kan blive sat i kraft inden for kort tid, når behovet opstår. Formålet med de fastsatte regler om ikraftsættelsen er bl.a. at sikre, at sagsbehandlingen er effektiv og kort, og omfanget af Familieretshusets prøvelse er fastsat i overensstemmelse hermed, herunder også ud fra det grundlæggende hensyn, at ordningen er enkel og privatretlig. Et testamente angår derimod fordelingen af en persons aktiver efter dennes død. Alene det tidsmæssige hensyn er således markant anderledes i dette tilfælde.

Civilstyrelsen bemærker desuden, at fremtidsfuldmagter i nogle tilfælde indeholder bestemmelser, som ikke kan sættes i kraft. Det kan være, fordi en bestemmelse om gave overlader fuldmagtsgiveren et skøn med hensyn til gavens indhold, og hvem gaven ydes til. Det kan desuden være en bestemmelse om, at fremtidsfuldmægtigen skal anvende fremtidsfuldmagtsgiverens NemID. Problemstillingerne kan dog oftest løses ved, at fremtidsfuldmagten sættes delvist i kraft, men at dette ikke nødvendigvis svarer til fuldmagtsgiverens vilje.

Det fremgår af lovens § 7, stk. 3, 1. pkt., at en fremtidsfuldmagt ikke kan sættes i kraft, hvis det på grundlag af de foreliggende oplysninger findes betænkeligt. Familieretshuset kan dog sætte en fremtidsfuldmagt delvis i

kraft, når betænkeligheden alene knytter sig til en bestemt del af fremtidsfuldmagten eller til en bestemt fremtidsfuldmægtig eller subsidiær fremtidsfuldmægtig, jf. § 7, stk. 3, 2. pkt.

Muligheden for delvis ikraftsættelse sikrer, at fuldmagtsgiverens selvbestemmelse og vilje gennemføres i videst muligt omfang.

Delvis ikraftsættelse kan f.eks. ske, når fremtidsfuldmagten indeholder instruktioner til fremtidsfuldmægtigen om ulovlige handlinger, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 4.2.6. Det kan eksempelvis være en bestemmelse om, at den fremtidsfuldmægtige må anvende fremtidsfuldmagtsgiverens NemID, fordi en sådan bestemmelse er i strid med reglerne om NemID.

For så vidt angår bestemmelse om gaver følger det af lovens § 15, 2. pkt., at fremtidsfuldmægtigen – ud over sædvanlige gaver, hvis værdi ikke står i misforhold til fuldmagtsgiverens kår – kan give gaver, der er bestemt i fremtidsfuldmagten. Det er en betingelse, at fuldmagtsgiveren udtrykkeligt har truffet bestemmelse om gaven i fremtidsfuldmagten. Fuldmagtsgiveren vil således ikke kunne overlade fremtidsfuldmægtigen et skøn med hensyn til gavens indhold, og hvem gaven ydes til, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, bemærkninger til § 15. Overlader fremtidsfuldmagten et skøn til fremtidsfuldmægtigen, kan bestemmelsen således ikke sættes i kraft.

Fremtidsfuldmagtsordningen bygger på princippet om aftalefrihed, og det er derfor op til fremtidsfuldmagtsgiveren at bestemme, hvad fremtidsfuldmagten skal omfatte, jf. Folketingstidende 2015-16, A, L 135 som fremsat, pkt. 2.4.2. Det er dog en kendsgerning, at aftalefriheden ikke er ubetinget. Aftaler skal således respektere offentligretlige regler, herunder reglerne om NemID. Derudover kan det være nødvendigt at stille krav til visse aftaler, f.eks. krav til fuldmagtens udformning på områder, hvor der er hensyn til undgå misbrug el.lign., herunder i forhold til gaver.

Justitsministeriet er opmærksom på, at det kan være vanskeligt for den enkelte borger at overskue de muligheder og faldgruber. Ministeriet finder bedst, at dette imødegås gennem vejledning, og vil derfor fortsat have fokus på dette. Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 ovenfor.

Civilstyrelsen oplyser, at styrelsen i en enkelt sag har stadfæstet Familieretshusets afgørelse om afvisning af en anmodning om ikraftsættelse,

selvom det i klagen var anført, at der fandtes en tidligere fremtidsfuldmagt. Den tidligere fremtidsfuldmagt var dog tilbagekaldt, da den nye fremtidsfuldmagt blev oprettet.

Det følger af lovens § 22, stk. 1, at en fremtidsfuldmagt, der endnu ikke er sat i kraft, kan ændres af fuldmagtsgiveren. Ændringen sker efter samme proces, som gælder for oprettelse af fremtidsfuldmagter, jf. nærmere herom i pkt. 3.3. Fuldmagtsgiveren opretter således en ny fuldmagt i Fremtidsfuldmagtsregisteret. Ved den efterfølgende notarialforretning tilbagekaldes den tidligere oprettede fuldmagt samtidig med vedkendelse af den nye fuldmagt.

Den tidligere fremtidsfuldmagt, som er tilbagekaldt, vil herefter ikke kunne sættes i kraft, hvis fuldmagtsgiveren kommer i en tilstand som beskrevet i lovens § 1. Baggrunden herfor er, at fuldmagten, der er erstattet af en ny fuldmagt, ikke længere kan betragtes som værende udtryk for fuldmagtsgiverens vilje og selvbestemmelse.

Digitaliseringsstyrelsen har peget på, at der kan være borgere, som ikke er fritaget for kravet om at modtage digital post fra det offentlige, men som alligevel ikke er i stand til at anvende digital selvbetjening og derfor bør gives adgang til at oprette papirbaserede fremtidsfuldmagter. Styrelsen opfordrer til, at der foretages et skøn over, om en borger er i stand til at benytte den obligatoriske selvbetjeningsløsning.

Efter § 3 i bekendtgørelse om fremtidsfuldmagter kan personer, der er fritaget for kravet om at modtage digital post fra det offentlige, jf. bekendtgørelse om fritagelse af fysiske personer fra tilslutning til Offentlig Digital Post m.v., oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt. En tilsvarende bestemmelse findes i bekendtgørelsens § 22 om anvendelse af digital kommunikation.

Justitsministeriet har noteret sig Digitaliseringsstyrelsens bemærkning om, at der kan være borgere, som ikke er omfattet af de gældende §§ 3 og 22 i bekendtgørelsen, men som alligevel ikke er i stand til at anvende digital selvbetjening.

Justitsministeriet vil herefter sammen med Digitaliseringsstyrelsen overveje, om bestemmelserne bør justeres.

Domstolsstyrelsen bemærker, at retternes erfaringer overordnet er, at det fungerer godt med notarialforretninger angående fremtidsfuldmagter, da fremtidsfuldmagten er overskuelig og godkendelsesprocessen klar. Der er dog – i tilfælde hvor notarkunden har glemt eller er uvidende om, hvilket sagsnummer fremtidsfuldmagten er oprettet under – problemer med at finde fremtidsfuldmagten i det digitale fremtidsfuldmagtsregister. Domstolsstyrelsen og Tinglysningssretten er i dialog om en ændring af systemet med henblik på at imødekomme udfordringerne med at søge i fremtidsfuldmagtsregisteret.

Justitsministeriet har noteret sig, at retterne overordnet er positive omkring vedkendelsen af fremtidsfuldmagter ved notaren. Ministeriet har desuden noteret sig, at der er et samarbejde mellem Domstolsstyrelsen og Tinglysningssretten med henblik på at løse evt. praktiske udfordringer relateret til notarialforretningerne, og vil følge op på drøftelserne.

4. Justitsministeriets overvejelser

Det er Justitsministeriets opfattelse, at høringssvarene er udtryk for, at fremtidsfuldmagtsordningens interessenter generelt er tilfredse med ordningen. Justitsministeriet finder derfor overordnet, at ordningen lever op til sit formål.

De statistiske oplysninger vedrørende anvendelsen af ordningen viser endvidere, at ordningen i stigende grad benyttes af borgerne, da der er sket en betydelig årlig stigning i antallet af oprettede og ikraftsatte fremtidsfuldmagter siden ordningens indførelse i 2017. Ordningen har dermed en stor udbredelse, og det er Justitsministeriets forventning, at udbredelsen vil fortsætte i de kommende år.

Det er på baggrund af oplysningerne om oprettede og ikraftsatte fremtidsfuldmagter Justitsministeriets vurdering, at der er flest erfaringer med oprettelsen af fremtidsfuldmagter, mens der alene er begrænsede erfaringer med anvendelsen af fremtidsfuldmagter. Justitsministeriet vil derfor løbende følge op på erfaringerne med ordningen, herunder særligt anvendelsen af fremtidsfuldmagter. Opfølgningen vil ske ved afholdelse af et årligt statusmøde med myndighederne på området.

Som det også fremgår af bemærkningerne til de enkelte høringssvar i pkt. 3 ovenfor, er det Justitsministeriets opfattelse, at høringssvarene giver anledning til at foretage en række opfølgende tiltag.

For det første peger flere høringsparter på, at der er behov for en målrettet indsats for at udbrede kendskabet til fremtidsfuldmagtsordningen samt sikre information om ordningens specifikke indhold, jf. pkt. 3.2. Tilstrækkelig information og vejledning er afgørende for, at fremtidsfuldmagtsordningen bliver udbredt som tilsigtet og anvendt i overensstemmelse med sit formål, og Justitsministeriet vil derfor invitere interessenterne på området til en drøftelse af, hvordan information og vejledning kan målrettes, og kendskabet til ordningen udbredes.

For det andet peges der på, at den nuværende afgrænsning af, hvem der undtagelsesvist kan oprette en papirbaseret fremtidsfuldmagt, er for snæver. Der kan være borgere, som ikke er omfattet af de gældende §§ 3 og 22 i bekendtgørelse om fremtidsfuldmagter (papirbaseret oprettelse), fordi de ikke er fritaget fra kravet om obligatorisk digital kommunikation med det offentlige, men som alligevel ikke er i stand til at anvende digital selvbetjening, jf. pkt. 3.10. Der kan f.eks. være tale om borgere, som er i besiddelse af NemID/

MitID, men som har benyttet adgangen til at give f.eks. pårørende en Digital Fuldmagt. Justitsministeriet vil derfor sammen med Digitaliseringsstyrelsen overveje, om afgrænsningen af bekendtgørelsens §§ 3 og 22 bør justeres.

For det tredje opfordrer flere høringsparter til at give mulighed for en delvis ikraftsættelse af en fremtidsfuldmagt i forhold til enten økonomiske eller personlige forhold, hvis den fremlagte lægeerklæring på ikraftsættelsestidspunktet viser, at fuldmagtsgiveren fortsat kan varetage f.eks. personlige forhold, men ikke økonomiske, jf. pkt. 3.4.2. Det er Justitsministeriets opfattelse, at problemstillingen overvejende vedrører den lægefaglige vurdering af fremtidsfuldmagtsgiverens tilstand, og ministeriet finder derfor, at problemstillingen bør undersøges yderligere, herunder ved inddragelse af de lægefaglige interessenter på området, med henblik på at vurdere, om der er behov for en ændring af lov om fremtidsfuldmagter, samt i givet fald hvordan en sådan ændring mest hensigtsmæssigt kan udformes.

Endelig foreslår flere høringsparter at ændre selvkontraheringsforbuddet, jf. pkt. 3.5.4. Forbuddet er dog indført af hensyn til fuldmagtsgiverens retssikkerhed, herunder risikoen for misbrug af fuldmagten i forhold til, at fremtidsfuldmægtigen kan disponere for at begunstige sig selv. De statistiske oplysninger indikerer, at der alene er begrænsede erfaringer med anvendelsen af fremtidsfuldmagter, herunder i forhold til selvkontraheringsforbuddet.

Justitsministeriet finder derfor, at behovet for at justere selvkontraheringsforbuddet bør afdækkes nærmere, herunder hvilke praktiske problemstillinger forbuddet måtte give anledning til. Justitsministeriet vil med henblik herpå invitere de relevante interessenter til en drøftelse af spørgsmålet. Afhængig af resultatet af drøftelserne, vil Justitsministeriet overveje, hvorvidt – og i givet fald hvordan – det måtte være hensigtsmæssigt at justere reglerne.

Justitsministeriet vil herefter iværksætte ovennævnte tiltag.